

*Др Ненад Ђурђевић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу*

*УДК: 791.071.4:338.64(497.11)
DOI: 10.46793/XXIV-10.083DJ*

УСЛОВИ ЗА ПРУЖАЊЕ УСЛУГА ОД СТРАНЕ ТРЕНЕРА ПРЕМА ЗАКОНУ О СПОРТУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ*

Резиме

У пирамиди стручних кадрова који обављају стручне послове у спорту, спортски тренери се налазе на првом месту и чине основни стручни кадар. Спортски тренери играју у савременом спорту централну улогу у развоју сваке спортске гране и, због тога, њихове способности имају посебну важност за све учеснике у систему спорта. Према Закону о спорту Републике Србије из 2016. године, спортске организације морају да имају ангажоване одговарајуће тренере, а спортски тренер може да пружа услуге другим учесницима у систему спорта у виду обављања стручног тренерског рада уколико испуњава више услова, при чему подлеже стручном и инспекцијском надзору. Аутор у раду анализира законска решења у погледу услова који се односе на: обавезу ангажовања тренера од стране организација у области спорта, спортско тренерско звање, дозволу за рад (лиценцу), стручно образовање и оспособљавање, здравствену способност, обавезно осигурање, категорисање, забрану дискриминације и забрану учешћа у допингу.

Кључе речи: *спорт, спортски тренер, спортска организација, услуге, лиценца, допинг.*

Предуслов за развој спорта и бављење спортом јесте располагање великим бројем квалитетних стручњака (кадрова) на свим нивоима, од административног и техничког до оних који раде на нивоима руковођења, обуке и тренинга. Таленат и ентузијазам данас више нису довољни адути за успешност у спорту. Пресудни фактори су и материјални извори, добра организација и врхунски мултидисциплинарни стручни рад. Поготову спортски тим није прост скуп појединаца, већ сложен организам који делује као целина

---

* Рад је написан у оквиру пројекта Правног факултета Универзитета у Крагујевцу „XXI век – век услуга и Услужног права“, бр. 179012 који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

само онда када су у њему плански остварени многи интегративни системи.¹ Према чл. 6. Европске спортске повеље Савета Европе, бављење спортом, било у сврху одмора и рекреације, унапређивања здравља, било ради унапређивања сопствених резултата, промовисаће се у свим сегментима популације кроз пружање одговарајућих услова и програма свих врста, обезбеђивање *квалификованих инструктора*, лидера или „аниматора“.

1. Спортски тренери као битан фактор развоја спорта

У пирамиди стручних кадрова који обављају стручне послове у спорту, тренери се налазе на првом месту и чине основни стручни кадар. Спортски тренери (тренери) играју у савременом спорту централну улогу у развоју сваке спортске гране и, због тога, њихове способности имају посебну важност за сваку организацију у области спорта и сваког спортисту. Они су неизоставни фактор у промоцији спортског учешћа и побољшању перформанси спортиста и тимова. Процењује се да у 28 држава чланица Европске уније до девет милиона волонтерских, хонорарних и запослених тренера учествује у развоју спортских могућности стотина милиона учесника.²

Тренер, при том, треба да буде особа којој спортисти верују и поштују, и са ким могу разговарати не само о питањима спортског тренинга већ и о питањима која их се тиче у свакодневном животу. Поред своје основне улоге, тренери треба да доприносе развоју спортиста као људи, тимова као кохезивних јединица и заједница са узајамним интересима. У данашњем свету, тренери раде са све разноврснијом популацијом и суочавају се са све већим захтевима својих спортиста, родитеља њихових спортиста, администратора и навијача. Чак и на волонтерским позицијама, тренери су дужни да остварују различите улоге које могу укључивати васпитача, водича, спортског психолога и пословног менаџера. Чак и на вишим нивоима такмичења од тренера се траже да нагласе позитивну интеракцију и свеукупни развој спортиста, а не само приступ победити или изгубити. Сви ови фактори чине посао тренера узбудљивијим и захтевнијим него икада раније.³

Посебно је за врхунски спортски резултат увек и неизоставно потребан врхунски тренерски кадар који се едукује током целог радног века.⁴ Тренери су пресудни фактор успеха у спорту јер они су ти који спроводе основне задатке

---

¹ Дикић, Н., Мазих, С., У предговору српском издању: *Приручник за клубске лекаре*, уредници Lyle Micheli *et al.*, Београд, 2004.

² Lara-Bercial, S. *et al.*, *European Sport Coaching Framework v1.1, Second Consultation Draft*, Februar 2017, Leeds, 2017, стр. 7. На пример, у Великој Британији око 1.1 милион тренера учествује сваке године у спортским активностима преко 10 милиона учесника.

³ *Исто*, стр. 8.

⁴ Приморац, Д., Вуковић, А., *Правни положај врхунских тренера у хрватском спортском праву*, Зборник Правног факултета Свеучилишта у Ријеци, бр. 2/2013, стр. 993.

спортске организације, спортиста и спортисткиња, као што и надањују људе да се баве спорт у спортској организацији и подржавају њихов лични развој.⁵ Нарасле потребе за услугама квалификованих спортских тренера у тесној су вези са чињеницом да је индустрија спорта (спортска индустрија) постала лукративни, више милијарди долара вредан бизнис, у коме раде, у различитим областима, хиљаде људи. У том погледу су спортске организације упућене на подршку националног савеза, како би могли да развију програм школовања тренера. Како би се спортско умеће спортиста и тимова унапредило, потребан је квалификовани и обучени тренер. Сваки млади спортиста који сања да једног дана постане врхунски, односно професионални спортиста, има потребу да од самих почетака буде трениран од најквалификованијих тренера. Такви тренери поседују не само стручна спортска знања него и друге способности (ментални тренинг, однос са медијима, социјалне компетентности, знања језика итд.). Такви тренери су не само пожељни, него и апсолутно потребни.⁶

Упркос оваквом великом значају, тренери се свуда у свету па и у Србији суочавају са многим изазовима које требају савладати: огроман притисак за постизање успеха у такмичарским спортовима; велики друштвени притиска у односу на очекивања у дечјем и омладинском спорту; стално растући захтеви родитеља у дечјем и омладинском спорту; недостатак привлачности тренерске професије; мала привлачност професије тренера за девојчице и жене; ниска социјална препознатљивост тренера; недостатак тренера у клубовима, савезима и такмичарским спортовима; притисак за иновирањем и побољшањем квалитета образовања тренера, недостатак транспарентности компетенција тренера; разумевање да тренерски посао подразумева учење целог живота.⁷ Тренери се посебно у врхунским и такмичарским спортовима у контексту својих тренерских активности суочавају се са многобројним захтевима. Процес је сложен, често "хаотичан", делом обележен и различитим циљевима и одвија се уз учешће више особа. Тренери у том контексту морају стално да решавају проблеме, непрекидним доношењем одлука, што је постало и срж активности тренера. Циљ тренера је да при том смање несигурност и да остану под контролом. У томе се и показује квалитета делатности тренера. Добри тренери успевају у томе доношењем бољих одлука: "Добри тренери знају шта треба радити „добро“ у „право време“.⁸

⁵ Herausforderungen „Trainerin und Trainer“: Argumente für eine intensivere Förderung von Trainer/innen im Sportvereinsystem, Deutscher Olympischer Sportbund, 2016, https://cdn.dosb.de/user_upload/TrainerInSportdeutschland/Herausforderungen.pdf

⁶ Видети чл. 8. ст. 1-3. ФИФА Правилника о лицензирању клубова. https://resources.fifa.com/mm/document/affederation/administration/67/17/66/club_licensing_regulations_en_47341.pdf

⁷ Berufstrainer/in im Sport, Deutscher Olympischer Sportbund, 2017, https://cdn.dosb.de/user_upload/Leistungssport/Dokumente/Anlage_Berufsbild_Trainer.pdf

⁸ Trainer-Info-Letter August 2016, Trainerakademie Koeln, <https://www.trainerakademie-koeln.de/sites/default/files/trainerinfoletter0816.pdf>

Положај тренера је, међутим, и веома несигуран. То је петнаести најстреснији посао према *Jobs Related Almanac*.⁹ Тренери су некада били неко ко подучавају игри путем давања инструкција, демонстрацијом и праксом – учитељи, а данас су више менаџери, пи-арови клубова, аниматори, скупљачи средстава, јавне и телевизијске личности, и све друго што управа спортске организације од њих жели да буду. Тренирање је посао где сте ангажовани да бисте добили отказ, и први дан тренерског посла мора бити планирање последњег дана посла, који ће једног дана неминовно стићи.¹⁰ Због тога је за све стране које су укључе у уговор између тренера и организације у области спорта да пажљиво размотре модалитете уговорног ангажовања и његове потенцијалне последице. За данашње тренере је императив да пажљиво обезбеде „back end” уговорну заштиту (заштита за случај раскида уговора), што подразумева да за тренера морају бити подједнако важне процесне и новчане импликације престанка, односно раскида уговора као и први зарађени новац.¹¹

С обзиром да тренери обављају одговорне дужности у спорту, они морају да имају одговарајућу квалификацију и не само држава него и надлежни национални спортски савези морају имати сталну контролу над њиховим радом.¹² Без квалификованих тренера нема ни врхунске обуке ни вођења клупског тима. Како би се спортско умеће и првог и осталих тимова унапредило, потребан је квалификовани и обучени тренер. Сваки млади спортиста који сања да једног дана постане професионални спортиста, има потребу да од самих почетака буде трениран од најквалификованијих тренера. Такви тренери поседују не само спортска знања него и друге способности (ментални тренинг, однос са медијима, социјалне компетентности, знања језика итд.), што је не само пожељни, него и апсолутно потребни.¹³ При том, тренер своје спортисте не треба да посматра као шаховске фигуре које може да помера како му је драго, јер они нису његова играчка већ људи који имају своја права, а тренер који ради са њима мора да започне свој посао са познавањем, прихватањем и поштовањем тих права.¹⁴ Понашање тренера према спортистима има огромни значај јер однос тренера и спортиста које тренира може да има одлучујући утицај на мишљење које спортиста има о себи као и на

---

⁹ Krantz, L., Lee, T., *Jobs Rated Almanac*, 7. edition, 2015.

¹⁰ Greenberg, J. M., *Representation of College Coaches in Contract Negotiations*, Marquette Sports Law Review, Volume 3, 1992, стр. 102.

¹¹ Greengerg, M., Gruber, S., *You Get Hired to Get Fired*, Marquette Sports Law Review, Volume 24, 2013, стр. 141.

¹² Глэд, Б., *Руководство националњими федерацијама*, Справочник, Москва, 2002, стр. 219; Да би се таква контрола остварила неопходно је да надлежни национални спортски савези разраде националне тренерске програме и да руководе њиховом реализацијом.

¹³ Видети чл. 8. ст. 1-3. ФИФА Правилника о лиценцирању клубова.

¹⁴ Vuceta, J. M., *Кошарка за младе играче – приручник за тренере*, Београд, 2003, стр. 2.

његово самопоуздање, самообуздавање и формирање као спортисте.¹⁵ При том, метод рада сваког тренера мора да буде прилагођен околностима које важе у сваком појединачном случају, јер улога тренера подразумева преузимање велике одговорности. Најбољи тренер није онај који опонаша оне тренере који уживају углед, већ онај који је у стању да ради узимајући у обзир карактеристике свог тима и спортиста, као што су, на пример, старост спортиста, њихове вештине и општи циљеви које треба постићи у конкретном случају.¹⁶

Закон о спорту¹⁷ је на системски и детаљан начин уредио скоро сва питања од значаја за стручни рад у спорту и правни положај лица која се тим радом баве, укључујући и услове за пружање услуга, односно ангажовање спортских стручњака од стране организација у области спорта. Према Закону о спорту Републике Србије, спортски стручњак може да буде ангажован од стране организације у области спорта на основу чланства у спортској организацији и путем одговарајућег уговора.¹⁸ Спортски стручњак може да заснују радни однос са организацијом у области спорта закључењем уговора о раду,¹⁹ у складу са законом или да закључи уговор о стручном ангажовању (чл. 31. ст. 1. ЗС). Под „организацијом у области спорта“ подразумева се свако правно лице и предузетник које се бави организовањем спортских активности и обављањем спортских делатности у складу са законом (чл. 3. ст. 1. та. 15) ЗС).

Међутим, када се разматра питање ангажовања тренера од стране организација у области спорта мора се водити рачуна и да организације у области спорта обављању своју спортску делатност не само у складу са законом него и у складу са спортским правилима надлежних националним и међународних спортских савеза. Та спортска правила се непосредно примењују на сва лица која су, непосредно или посредно, обухваћена надлежностима надлежног националног спортског савеза, укључујући и тренере.²⁰ Спортским правилима које доносе надлежни национални грански спортски савези обавезно се утврђују следећа питања од значаја за правни положај спортских стручњака: 1) услови и начин регистрација спортских тренера за спортску организацију, укључујући и страних тренера; 2) статус тренера и преласци тренера у домаће и иностране спортске организације; 3) услови за вршење посредовања у преласцима тренера из једне у другу спортску организацију; 4)

¹⁵ Исто, стр. 24, 28. и 30.

¹⁶ Исто, стр. 33.

¹⁷ “Сл. гласник РС”, бр. 10/2016.

¹⁸ О садржини уговора између тренера и спортске организације и основама за раскид уговора видети: Ђурђевић, Н., *Садржина уговора између тренера и спортске организације и разлози за раскид уговора*, Зборник радова: XXI век - век услуга и услужног права, књ. 4, Крагујевац, 2013, стр. 37-85.

¹⁹ Видети и: Ђурђевић, Н., *Закључење уговора о раду између спортских тренера и спортских организација*, Правни живот, књ. 563, бр. 9/2013, стр. 579-596.

²⁰ Видети чл. 6. Закона о спорту.

обављање стручног рада у спортским организацијама, 5) начин и поступак регистровања уговора између тренера и спортске организације и општи (минимални) услови за закључење уговора између тренера и спортске организације); 6) издавање дозволе за рад тренерима; 7) начин обављања стручног оспособљавања и стручног усавршавања.²¹

2. Обавеза организација у области спорта да ангажују тренере

Организације у области спорта не могу да обављају спортске делатности које су повезане са стручним радом ако немају ангажоване спортске стручњаке (чл. 35. ст. 1. тач. 2) ЗС). Који тренери и у ком броју морају бити ангажовани, зависи од врсте спортске делатности и од тога да ли је у питању спортска организација, спортско друштво, спортски савез или је реч о установи и привредном друштву у области спорта, што ближе приписује министар надлежан за спорт **Правилником о ближим условима за обављање спортских активности и делатности.**²² Према одредбама тог правилника, сматра се да нека од ових организација има ангажоване одговарајуће тренере уколико:

- спортска организација има ангажованог најмање једног спортског стручњака (тренера) за рад са спортистима, као и још једног одговарајућег спортског стручњака (тренера) на сваких 160 спортиста;²³

- спортска организација која се такмичи у сениорском највишем националном рангу такмичења или професионалном такмичењу има ангажованог најмање: 1) једног спортског тренера за рад са спортистима и координацију стручног рада у спортској организацији (главни тренер); 2) једног спортског тренера на сваких додатних 160 спортиста; 3) једног спортског тренера као руководиоца програма развоја омладинског спорта;²⁴

- надлежни национални грански спортски савез има ангажованог најмање: 1) једног спортског тренера за рад са спортистима и координацију стручног рада у савезу (главни тренер); 2) једног спортског тренера као руководиоца програма развоја дечјег омладинског спорта; 3) једног спортског тренера као руководиоца програма развоја женског спорта;

---

²¹ Чл. 27. ст. 8, чл. 28. ст. 2. и чл. 100. ст. 2. тач. 5), 7), 11), 12 и 14) ЗС.

²² "Службени гласник РС", број 42 од 4. маја 2017.

²³ Када су у питању спортске организације које учествују у спортским такмичењима (спортски клубови) обавеза ангажовања се увек односи на тренере. Другачије је када су у питању спортске организације из појединих области спорта (нпр. спортска рекреација), када се обавеза ангажовања одговарајућег спортског стручњака може испунити и ангажовањем спортског инструктора.

²⁴ Чл. 4. ст. 1. Правилника.

- надлежни национални спортски савез за област спорта има ангажованог најмање: 1) једног одговарајућег спортског стручњака за рад са спортистима и координацију стручног рада у савезу; 2) једног одговарајућег спортског стручњака као руководиоца програма развоја дечјег и омладинског спорта.

Ако у организацији у области спорта има ангажованих више тренера за рад са спортистима обавезно се одређује тренер са одговарајућим образовањем у области физичког васпитања и спорта који координира и надзире рад других тренера. Сви ангажовани тренери морају да испуњавају услове утврђене Законом о спорту и да имају дозволу за рад издату од стране надлежног националног гранског спортског савеза или надлежног међународног спортског савеза, у складу са Законом о спорту. У сваком случају, организација је дужна да својим општим актима ближе утврди надлежности ангажованих тренера. Само ангажовање тренера врши се закључењем уговора о стручном ангажовању или уговора о раду, или путем доношења одлуке о именовању тренера за обављање тренерског спортског занимања у случају да се тренер бави стручним радом у организацији у области спорта као члан организације, у складу са Законом.²⁵

Претходно наведени услови су минимални услови који могу бити проширени условима које утврђују надлежни међународни и национални спортски савези за поједине гране спорта. У том погледу најбољи пример је фудбал.

Правила која се односе на стручни рад и ангажовање спортских стручњака у фудбалским клубовима садржани су у чл. 8. **ФИФА Правилнику о лиценцирању клубова**,²⁶ усвојеном 29. октобра 2007. године од ФИФА Извршног комитета (ступио на снагу 1. јануара 2008), којим су дефинисани персонални и административни критеријуми лиценцирања клубова. Успостављање услова у погледу стручног рада у клубовима образложено је чињеницом да фудбалски клубови више нису само обична спортска удружења већ су постали организације-партнери подржане са више страна, односно околношћу да чланови, навијачи, медији, спонзори, пословни партнери, градови, па и власници све више учествују у животу клубова и имају све веће интересе у погледу развоја и резултата клубова. То изискује да клуб обезбеди професионалну подршку од стране стручњака из различитих привредних и пословних области (нпр. маркетинг, финансије, медији ...). Захваљујући њиховим знањима и искуствима могу се боље испунити потребе и захтеви учесника и интересних група у фудбалу, који се морају посматрати као потрошачи. То је разумљиво када се зна да су фудбалски клубови у спортском подручју већ активни у окружењу које је оријентисано на такмичење. Клубови

²⁵ Чл. 5. Правилника о ближим условима за обављање спортских активности и спортских делатности.

²⁶ https://resources.fifa.com/mm/document/affederation/administration/67/17/66/club_licensing_regulations_en_47341.pdf

морају дугорочно да ојачају своју приходовну снагу, и да проналазе нове изворе прихода, изван постојећих (ТВ права, улазнице, спонзори), како би своје приходе учинили што мање зависним од спортског резултата и своје шансе побољшали да буду финансијски успешне организације. У том погледу, фудбалски клубови потребују савете искусних, добро образованих и иновативних стручњака, који могу да у клуб унесу различите способности и различита знања, како би се испунили додатне потребе и захтеви савременог фудбала. Циљ установљења персоналних критеријума за лиценцирање клубова управо, с тога, лежи у обезбеђењу добро образованих, квалификованих, компетентних и искусних стручњака у служби клубова, укључујући и тренинг играча првог тима и других екипа клубу од стране квалификованих тренера и старање о играчима од стране одговарајућег медицинског персонала.

Према становишту ФИФЕ, професионални, добро образовани и искусни сарадници су основна претпоставка за успешно и ефикасно вођење фудбалских клубова. Професионалност на свим нивоима и на свим функцијама не значи да клубови морају искључиво запослити одговарајуће стручњаке са пуним радним временом. Најважнији је професионални начин рада појединих стручних сарадника. Професионалност се побољшава и кроз прецизно утврђење од стране клуба главних делатности у клубу, носилаца делатности и захтева који морају бити испуњени за утврђене задатке (образовање, пословно искуство, технички *know-how*, ИТ знања, социјална компетентност, познавање језика и други захтеви, укључујући и фудбалска стручна знања). На клубу је да проналази сараднике који испуњавају утврђене захтеве и да бирају кандидате који одговарају утврђеном профилу (нпр. пуни стални радни однос, рад са делимичним радним временом, волонтирање).

Које све стручњаке фудбалски клуб који подлеже лиценцирању мора да именује, односно ангажује (А критеријум) утврђено је чл. 8. ст. 4. тач. 1. ФИФА Правилника о лиценцирању клубова. Када су у питању тренери, то су: *главни тренер првог тима* (лице: које поседује највишу тренерску лиценцу националног савеза или је у поседу истовредну важећу тренерску дипломе, стечену у иностранству и признату од Конфедерације; које је завршило одређени, од националног савеза признати курс образовања након кога је стекло одговарајућу диплому; које поседује од стране националног савеза издат доказ о стручном искуству, односно компетентности, који подразумева петогодишње практично искуство као главног тренера клуба прве или друге националне лиге; које је уредно регистровано код националног савеза или код лиге); *руководилац програма развоја омладинског фудбала* (лице: које поседује другу по висини тренерску лиценцу националног савеза; којем је завршило од националног савеза одобрен курс образовања и стекло одговарајућу диплому; које поседу од националног савеза издат доказ о стручно искуству које подразумева минимално двогодишње практично искуство као водитеља омладинског програма клуба прве или друге националне лиге; које је регистровано у савезу или лиги); *тренери омладинаца* (лице које је

регистровано у националном савезу или лиги и које поседује минималне квалификације које прописује национални савез, с тим да је потребан минимално један квалификовани тренер по обавезној омладинској екипи); За сва тренере клуб мора писмено утврдити њихова права и обавезе у обављању поверених послова (Б критеријум). Сваки догађај који се деси након добијања лиценце а води битним изменама у погледу испуњености услова у односу на лица која се обавезно ангажују, мора се у утврђеном року пријавити даваоцу лиценце (Б критеријум).

УЕФА (*the Union of European Football Associations*) је лиценцирање клубова за учешће у УЕФА клупским такмичењима уредила **УЕФА Правилником о лиценцирању клубова и финансијском фер плеју**.²⁷ У основне циљеве лиценцирања клубова спада стално вредновање клубова са становишта обезбеђеног стручног особља као и сталан приоритет који се даје тренирању и бризи за младе играче у сваком клубу.²⁸ Са становишта потребног стручног особља, клуб мора имати тачно одређене фудбалске тренере: *главни тренер првог тима* (лице које је одговорно за фудбалска питања првог тима и које има једну од следећих тренерских квалификација: највиша тренерска диплома националног савеза на чијој територији клуб има седишта, у складу са статусом чланства у УЕФА Тренерској конвенцији; важећа тренерска диплома која није УЕФА али која је једнака претходно наведеној УЕФА дипломи и коју као такву признаје УЕФА); *помоћни тренер првог тима* (лице које помаже главном тренеру у свим фудбалским питањима првог тима и које има минимално једну од следећих тренерских квалификација: друга највиша доступна УЕФА тренерска диплома националног савеза на чијој територији клуб има седиште, у складу са статусом чланства у УЕФА Тренерској конвенцији; важећа тренерска диплома која није УЕФА диплома али која је једнака претходно наведеној УЕФА дипломи и коју као такву признаје УЕФА); *водителј програма развоја омладинског фудбала* (лице које је одговорно за вођење дневног пословања и стручних аспеката сектора играча млађих узраста, а које има минимално једну до следећих тренерских квалификација: другу највишу доступну УЕФА тренерску диплому националног савеза на чијој територији клуб има седиште у складу са статусом чланства савеза у УЕФА Тренерској конвенцији; важећа тренерска диплома која није УЕФА али која је једнака претходно наведеној УЕФА дипломи и коју као такву признаје УЕФА); УЕФА А диплома за елитне јуниоре коју је издао национални савез и која је призната од УЕФА); *тренери јуниора* (за сваки обавезни јуниорски тим клуб мора имати најмање једног квалификованог тренера који је одговоран за сва фудбалска питања везана за тим који води, с тим да најмање два тренера

²⁷ UEFA Club Licensing and Financial Fair Play Regulations, Edition 2018, UEFA, Nyon, 2018. https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/Tech/uefaorg/General/02/56/20/15/2562015_DOWNLOAD.pdf

²⁸ Видети чл. 2. УЕФА Правилника о лиценцирању клубова и финансијском фер плеју

јуниора мора имати минимално једну од следећих тренерских квалификација: другу највишу доступну УЕФА тренерску диплому националног савеза на чијој територији клуб има седиште у складу са статусом чланства савеза у УЕФА Тренерској конвенцији; важећа тренерска диплома која није УЕФА али која је једнака претходно наведеној УЕФА дипломи и коју као такву признаје УЕФА; УЕФА А диплома за елитне јуниоре коју је издао национални савез и која је призната од УЕФА). Остали тренери јуниора морају имати минималне квалификације које је дефинисао национални савез.²⁹ Сви квалификовани тренери морају бити регистровани код својих националних савеза, чланова УЕФА, и/или придружених лига. Права и обавезе свих претходно наведених лица морају бити дефинисана у писменом облику. Уколико неко од обавезних стручних места буде упражњено током лиценциране такмичарске године, клуб мора осигурати у раздобљу од највише 60 дана да то место преузме лице које има потребне квалификације. У случају да стручно место буде упражњено због болести или незгоде, национални савез може одобрити продужење рока од 60 дана, само уколико се уверио да је односно лице још увек здравствено неспособно поновно да обавља своје послове.³⁰ Из претходно наведеног прегледа може се уочити да је УЕФА проширила списак потребних спортских стручњака у односу на ФИФА Правилник о лиценцирању клубова са помоћним тренером првог тима.

Према чл. 27. *Основног правилника о стручно – педагошком раду у организацијама Фудбалског савеза Србије*,³¹ обавезни број тренера у клубу за такмичарску сезону одређује се према степену такмичења у коме се такмичи први тим одговарајућег клуба. Клубови Супер лиге Србије морају да имају ангазоване следеће тренере: 1) за први тим – три тренера (први тренер и два помоћна тренера), под уговором или у сталном радном односу, с тим да клуб мора имати закључен професионални уговор са тренером; 2) једног тренера као шефа програма развоја омладинског фудбала – директор омладинске школе, под уговором или у сталном радном односу, с тим да клуб мора имати закључен професионални уговор са тренером; 3) млађе категорије играча у оквиру Школе фудбала – четири тренера под уговором или у сталном радном односу, с тим да клуб мора имати закључен професионални уговор са тренером.

---

²⁹ Видети чл. 36-39. УЕФА Правилника о лиценцирању клубова. Према чл. 40. ст. 1. УЕФА Правилника о лиценцирању клубова и финансијском фер плеју, под носиоцем потребне УЕФА тренерске дипломе подразумева се тренер који у складу са одредбама о примени УЕФА Тренерске конвенције, поседује УЕФА тренерску диплому коју је издао савез члан УЕФА или је барем започео курс за потребну УЕФА тренерску диплому, с тим да није довољан само упис на курс.

³⁰ Видети чл. 40-42. УЕФА Правилника о лиценцирању клубова и финансијском фер плеју.

³¹ https://fss.rs/wp-content/uploads/2019/07/osnovni_pravilnik_o_strucno_pedagoskom_radu.pdf

3. Статус спортског стручњака као услов за обављање послова тренера

Делатност тренера у организацијама у области спорта (у даљем тексту: спортске организације) сматра се према Закону о спорту стручним радом у спорту и обавља се као „спортска делатност“ (чл. 3. ст. 1. тач. 2. ЗС). Шта све обухвата појам *стручног рада* у спорту ближе је дефинисано у чл. 27. ст. 1. Закона о спорту. Тим појмом је обухваћено и планирање и спровођење: спортских активности деце и омладине, рекреације грађана, тренинга спортиста, спортског васпитања, обучавања, спортског усавршавања и кинезитерапијског вежбања, као и вођење спортиста на такмичењима – што све улази у уобичајене активности спортских тренера.

У спортској литератури се уобичајено стручне активности спортских тренера дефинишу као „**тренирање**“, које се, пак, схвата као *процес вођеног унапређења и развоја у појединачном спорту и у препознатљивим фазама развоја*. Овако дефинисан појам тренирања наглашава стално старање и образовну подршку тренера учесницима/спортистима, и видљиве знаке напретка који се очекују као резултат тог искуства. При том, перспектива ефикасног тренирања подразумева доследну примену интегрисаног професионалног, интерперсоналног и интраперсоналног знања за побољшање способности и резултата спортиста у специфичним контекстима тренирања.³² Ти специфични контексти обухватају и узимање у обзир разлика које постоје између рекреативног (наглашава се укљученост и уживање) и такмичарског (наглашава се конкуренција и резултати) бављења спортом, и разлика које постоје између спортиста у односу на животну доб и ниво спортских, односно такмичарских способности. Из тих разлика произилазе и суштинске разлике између два типа тренирања и шест области тренирања: тренирање за спортско учешће (тренирање деце, тренирање адолесцената, тренирање одраслих) и тренирање за спортске резултате (тренирање спортиста у развоју, тренирање спортиста такмичара, тренирање врхунских спортиста).³³

Стручним радом у спорту у Републици Србији могу се бавити само лица која имају статус спортског стручњака.³⁴ Страни спортски стручњаци, односно лица са страним држављанством који имају одговарајуће образовање или стручну оспособљеност у области спорта, у складу са законом државе чији су држављани, сматрају се спортским стручњаком у смислу Закона о спорту (чл. 25. ст. 3. ЗС). Спортска организација која ангажује за обављање стручног тренерског рада лице које није, односно нема статус спортског стручњака у складу са чл. 25. ст. 2. Закона о спорту, чини прекршај из чл. 175. ст. 1. тач. 14)

³² Lara-Bercial, S. *et al.*, *нав. дело*, стр. 7.

³³ *Исто*, стр. 20.

³⁴ Стручни рад у спорту и положај спортских стручњака уређен је чл. 25-31. Закона о спорту.

Закону о спорту за који му се може изрећи новчана казна у износу од 500.000 до 2.000.000 динара.

Према Закону о спорту, **тренер у спорту** (спортски тренер) је спортски стручњак који се бави стручним радом у спорту. У питању су *физичка лица која имају одговарајуће високо или више образовање у области спорта, односно физичке културе*³⁵ или су *оспособљена за обављање одређених стручних послова у спорту*,³⁶ ако законом није друкчије одређено (чл. 25. ст. 2. Закона о спорту).³⁷

Међутим, ако тренер ради са децом, он, у сваком случају, мора имати одговарајуће образовање у области физичког васпитања и спорта, или поред основне стручне оспособљености и посебну (додатну) стручну оспособљеност

---

³⁵ Према чл. 9. ст. 2. хрватског Закона о спорту, тренер мора имати стручну спрему најмање на нивоу тренера првоступника, у складу са посебним прописом. У складу са Законом о знанственој дјелатности и високом образовању, под првоступником се подразумева лице које је завршило „стручни студиј“ с 180 или више ЕЦТС бодова. Оваком одређењу основног услова да би неко обављао послове тренера, у хрватској правној литератури је приговорено да је не само непрецизно већ и да из таквог законског решења произилази да је првоступник кинезиолог: „квалифициран бити тренер у свим спортовима, а ноторно је да постоји велики број спортова о којима кинезиолог за вријеме студија у правилу није чак ни чуо, да о било каквој пракси и не говоримо (нпр. боб и скијашки скокови у зимским спортовима). То значи да је Закон свјесно легализирао тренерску дјелатност за особу која је квалифицирана само гледе тзв. опћих питања (нпр. загревање, истезање и сл.) а по питању струке у ужем смислу је изгледан настанак штете него користи“ (Качер, Х., Качер, Б., *Особе (или субјекти) у саставу спорта у хрватском праву*, у: Спортско право, ур. Качер, Х., Сплит, 2018, стр. 56).

³⁶ Према чл. 9. ст. 3. хрватског Закона о спорту, послове тренера могу да обављају и лица која немају најмање стручну спрему првоступника, али имају једна од посебних алтернативних услова: 1) оспособљеност путем установе за оспособљавање кадра на темељу програма за стицање лиценце кровних светских и европских удружења одређеног спорта; 2) да је лице које је освојило медаљу на олимпијским играма, светским или европским сениорским првенствима и стручно оспособљена путем установе за оспособљавање када у спорту; 3) да је лице које је послове тренера обављало најмање 15 година до дана ступања на снагу Закона о спорту и стручно оспособљена путем установе за оспособљавање кадра у спорту. И овом законским решењу су хрватски правници упутили доста критика: није јасно које су то установе за оспособљавање кадра у спорту, ко их и у ком поступку оснива и под којим условима раде; не постоји ограничење на стручну оспособљеност у спорту у коме је медаља освојена; изостављена је тзв. густоћа стажа код временске одреднице од 15 година и др. (видети, Качер, Х., Качер, Б., *нав. дело*, стр. 56-57). Ова лица не могу носити назив тренера (инструктори, водитељи). Више видети: Качер, Х., Качер, Б., *нав. дело*, стр. 60.

³⁷ Према чл. 26. Основног правилника о стручно – педагошком раду у организацијама Фудбалског савеза Србије, у клубовима свих степена такмичења ФСС могу радити само квалификовани фудбалски тренери који су стекли звања у одговарајућим наставним центрима за оспособљавање кадрова уз обавезно лиценцирање, као и у Наставном центру за лиценцирање и едукацију тренера УЕФА – ФСС према плану и програму УЕФА.

за рад са децом, у складу са законом (чл. 27. ст. 4. ЗС). Изузетно, тренери који обављају васпитно-образовни рад са децом, а који не испуњавају прописане услове у погледу степена и врсте образовања, могу и даље да обављају тај рад ако су до ступања на снагу Закона о спорту најмање 25 година обављали васпитно-образовни рад, од чега најмање 15 година у раду са децом, на основу потврде националног гранског спортског савеза (чл. 180. ст. 2. ЗС). Треба уочити да је и овим лицима потребно да имају одговарајућу стручну оспособљеност. Под децом се сматрају лица која имају мање од 16 година живота (чл. 27. ст. 5. ЗС). Додатни, „привремени“ изузетак у погледу стручних услова за рад са децом произилази из прелазног режима утврђеног чл. 180. став 4. Закона о спорту. На име, одредбом чл. 180. ст. 4. ЗС утврђено је да спортски стручњаци који на дан ступања на снагу Закона о спорту (16. фебруар 2016.) не испуњавају услове у погледу потребне стручне спреме или стручне оспособљености могу да обављају стручно-васпитни рад са децом најкасније у року од две године од дана ступања на снагу подзаконског акта којим се уређује номенклатура спортских звања и занимања и стручно оспособљавање у спорту (осим када су у питању лица из чл. 180. ст. 2. ЗС). У пракси се јавило питање како разумети ту одредбу, односно да ли тај изузетак подразумева да тренери који имају звање оперативног спортског тренера а немају посебну стручну оспособљеност за рад са децом (према одредбама Закона о спорту из 2011. године нису могли да раде са децом) могу одмах након ступања на снагу Закона о спорту да обављају стручно-васпитни рад са децом, и то све до истека рока од две године од када ступи на снагу подзаконски акт којим Министар омладине и спорта буде уредио стручно оспособљавање спортских стручњака. Министарство омладине и спорта је позитивно одговорило на то питање, у свом мишљењу од 1. новембра 2018. године: „Мишљења само да спортски стручњаци који на дан ступања на снагу овог закона не испуњавају услове из чл. 27. ст. 3. овог закона, могу да обављају стручно-васпитни рад са децом најкасније у року од две године од дана ступања на снагу подзаконског акта којим се уређује номенклатура спортских звања и занимања и стручно оспособљавање у спорту, а у складу са чл. 180. ст. 4. Закона о спорту“.³⁸

4. Стручно образовање и стручна оспособљеност за бављење тренерским радом у спорту

Школовање тренера као спортских стручњака врши у складу са прописима о високом образовању, уз изузетак одређених видова средњег образовања. Закон о спорту у том погледу не садржи нека специјална правила. На школовање тренера за стицање високог образовања примењује се Закон о високом образовању.³⁹ Високо образовање у области спорта, односно физичке

³⁸ Мишљење Министарства омладине и спорта, бр. 011-00-00003/2018-03 од 01.11.2018.

³⁹ "Сл. гласник РС", бр. 88(2017

културе може се стећи у високошколским установама које имају одговарајуће акредитоване студијске програме у области спорта, односно физичке културе и имају дозволу за рад.⁴⁰

Према *Правилнику о Листи стручних, академских и научних назива*,⁴¹ који је донео Национални савет за високо образовање 27. марта 2017. године, у области спорта и физичког васпитања могу се стећи следећи стручни, академски и научни називи везани за тренерски посао⁴²:

- основне академске студије (180 ЕСПБ): професор физичког васпитања и спорта; професор физичког васпитања и кинезитерапије;

- основне академске студије (240 ЕСПБ): дипломирани професор физичког васпитања и спорта; дипломирани професор физичког васпитања и кинезитерапије; дипломирани тренер у спорту;

- мастер академске студије (300 ЕСПБ – 180+120; 240+69)): мастер професор физичког васпитања и спорта; мастер професор физичког васпитања и кинезитерапије; мастер тренер у спорту;

- специјалистичке академске студије (360 ЕСПБ – 300+60): специјалиста професор физичког васпитања и спорта; специјалиста професор физичког васпитања и кинезитерапије; специјалиста тренер у спорту;

- докторске академске студије (480 ЕСПБ – 300+180): доктор наука – физичко васпитање и спорт; доктор наука – физичко васпитање и кинезитерапија; доктор наука у спорту;

- струковне основне студије (180 ЕСПБ): струковни тренер у спорту; струковни тренер у рекреацији;

- специјалистичке струковне студије (240 ЕСПБ – 180+60): струковни специјалиста тренер у спорту; струковни специјалиста тренер у рекреацији;

- струковне мастер студије (300 ЕСПБ – 180+120): струковни мастер тренер у спорту; струковни мастер тренер у рекреацији.

Другачије је, међутим, када је реч о *стручном оспособљавању*. У суштини је реч о одређеним курсевима (течајевима) на којима се заинтересована лица, која испуњавају утврђене услове, стручно оспособљавању за бављење одређеним стручним пословима, који су, по правилу, нижег нивоа од оних који се могу обављати након школовања.⁴³

---

⁴⁰ Више видети, Ђурђевић, Н., *Стручна оспособљеност као услов за обављање стручног рада у спорту према Закону о спорту Републике Србије из 2016. године*, Зборник радова: Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније, књ. 5, Крагујевац, 2017, стр. 177-200.

⁴¹ „Сл. гласник РС“, бр. 53/2017

⁴² „Сл. гласник РС“, бр. 30/2007, 112/2008, 72/2009, 81/2010, 39/2011 и 54/2011 - испр.

⁴³ У Русији су, на пример, професионалне квалификације потребе за рад у физичкој култури и спорту регулисане у: Приказ Министерство здравоохранения и социального развития Российской Федерации (Минздравсоцразвития России) от 12 мая 2008 г. N 225н г. Москва "Об утверждении профессиональных квалификационных групп

Пословима *стручног оспособљавања* за обављање тренерских послова у спорту могу се првенствено бавити високошколске установе, у складу са законом којим се уређује делатност високог образовања⁴⁴ и Законом о спорту, као и заводи надлежни за спорт и медицину спорта, у складу са Законом о спорту (чл. 29. ст. 1. ЗС). У процесу стручног оспособљавања ове установе остварују сарадњу на надлежним националним гранским спортским савезима (чл. 30. ст. 3. ЗС).⁴⁵ Изузетно, пословима стручног оспособљавања за обављање тренерских стручних послова у спорту за које се не могу стећи одговарајућа стручна звања у високошколским установама или за које не постоји интерес тих установа да их врше, односно да их врше у довољној мери, могу се бавити и организације у области спорта које испуњавају услове у погледу простора, опреме и кадрова, у сарадњи са одговарајућом акредитованом високошколском установом (чл. 29. ст. 2. ЗС). Посебно правило, међутим, важи ако се стручним оспособљавањем бави неки надлежни национални спортски савез или национално стручно спортско удружење (нпр. Фудбалски савез Србије, Удружење фудбалских тренера Србије). Ове организације се могу бавити стручним оспособљавањем ако је то предвиђено спортским правилима надлежног међународног спортског савеза, у сарадњи са одговарајућом акредитованом високошколском установом (чл. 29. ст. 3. ЗС). И оне, додуше, морају да испуне услове у погледу простора, опреме и кадрова, али за њих не важи законски услов да се одговарајуће стручно звање за које оне врше оспособљавање не може стећи у некој високошколској установи или високошколске установе нису заинтересоване за обављање стручног оспособљавања.⁴⁶

Ближе услове и начин за обављање послова стручног оспособљавања од стране овлашћених организација из чл. 29. ст. 1-3. Закона о спорту прописује министар надлежан за спорт (чл. 29. ст. 5. ЗС). Велика новина коју је донео Закон о спорту из 2016. године у односу на ранији Закон о спорту из 2011.

должностей работников физической культуры и спорта", <http://sportslaw.narod.ru/prkazrabortn.doc>

⁴⁴ Према чл. 111. Закона о високом образовању из 2017. године, високошколска установа у оквиру своје делатности може реализовати програме образовања током читавог живота ван оквира студијских програма за које је добила дозволу за рад. Услови, начин и поступак реализације програма уређује се општим актом установе. Међутим, високошколска установа у том погледу нема потпуну слободу, већ мора поштовати услове, начин и поступак реализације програма стручног образовања (оспособљавања) у спорту које је утврдио Министар омладине и спорта на основу чл. 29. ст. 4. Закона о спорту. Лицу које је савладало програм, установа издаје уверење. Лице уписано на програм образовања током читавог живота нема статус студента, у смислу Закона о високом образовању.

⁴⁵ Закон о спорту је у овој одредби неоправдано изоставио надлежне националне спортске савезе за области спорта.

⁴⁶ Видети чл. 27. ЗС.

године је да у будуће и високошколске установе које желе да се баве стручним оспособљавањем у области спорта морају да испуњавају све услове које прописује министар надлежан за спорт.

Шта у ствари министар надлежан за спорт треба да уреди подзаконским актом, утврђено је чл. 30. ст. 1. Закона о спорту. Министар прописује оквирни план и програм и начин стручног оспособљавања и усавршавања и, у складу са законом, ближе услове, начин и поступак издавања, обнављања и одузимања дозвола за рад организацијама које се баве стручним оспособљавањем, број полазника стручног оспособљавања који се у оквиру једне групе може уписати и образац и садржину, осим података о личности, уверења о завршеном стручном оспособљавању. Претходно наведена питања су тренутно уређена ***Правилником о стручном оспособљавању за обављање одређених стручних послова у спорту из 2013. године.***⁴⁷ Тим правилником су детаљно уређени како услови које треба да испуни организација која се бави стручним оспособљавањем тако и начин рада на стручном оспособљавању у спорту.⁴⁸ Овај правилник је требао у складу са чл. 182. ст. 1. ЗС бити замењен новим до 16. фебруара 2018. године, али министар омладине и спорта није донео одговарајући подзаконски акт. Због тога се овај правилник и даље примењује у складу са чл. 183. ст. 2. ЗС, осим у делу који је у супротности са Законом о спорту.

Организација у области спорта увек врши стручно оспособљавање за стицање тачно одређеног тренерског спортског звања.⁴⁹ Стручно оспособљавање се врши у оквиру три нивоа стручне оспособљености: 1) оспособљеност I нивоа, која обухвата савладану теоретску и практичну обуку у трајању од најмање 60 часова уз одговарајућу проверу знања и способности за обављање одређене врсте послова; 2) оспособљеност II нивоа, која обухвата савладану теоретску и практичну обуку у трајању од најмање 120 часова уз одговарајућу проверу знања и способности за обављање одређене врсте послова; 3) оспособљеност III нивоа, која обухвата савладану теоретску и практичну обуку у трајању од најмање 240 часова уз одговарајућу проверу знања и способности за обављање одређене врсте послова.⁵⁰

Оваква решења ће несумњиво бити измењена јер не одговарају у међувремено донетом Закону о националном оквиру квалификација.⁵¹ Према ***Нацрту правилника о стручном оспособљавању за обављање одређених стручних послова у спорту из септембра 2019. године*** који је припремило

---

⁴⁷ "Сл. гласник РС", бр. 8/2013 (Правилник о стручном оспособљавању)

⁴⁸ Више видети: Ђурђевић, Н., *Стручна оспособљеност и лиценцирање као услови за обављање стручног рада у спорту*, Зборник радова: Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније, књ. 1, Крагујевац, 2013, стр. 190-197.

⁴⁹ Чл. 7. ст. 1. Правилника о стручном оспособљавању.

⁵⁰ Чл. 4. Правилника о стручном оспособљавању.

⁵¹ „Сл. гласник РС“, бр. 27/2018

Министарства омладине и спорта, стручно оспособљавање би се вршило „у оквиру четири нивоа стручне оспособљености:

1) први ниво, који се стиче стручним оспособљавањем (теоријским и практичним), у трајању од 120 сати обуке за обављање одређене врсте стручних послова у спорту. Услов за стицање овог нивоа је претходно завршено најмање основно образовање и васпитање;

2) други ниво, који се стиче стручним оспособљавањем (теоријским и практичним), у трајању од 240 сати обуке за обављање одређене врсте стручних послова у спорту. Услов за стицање овог нивоа је претходно завршено најмање основно образовање и васпитање;

3) трећи ниво, који се стиче стручним оспособљавањем (теоријским и практичним), у трајању од 360 сати обуке за обављање одређене врсте стручних послова у спорту. Услов за стицање овог нивоа је завршено најмање средње образовање у трогодишњем трајању или завршен други ниво стручног оспособљавања;

4) четврти ниво, који се стиче стручним оспособљавањем (теоријским и практичним), у трајању од 360 сати обуке за обављање одређене врсте стручних послова са децом у спорту. Услов за стицање овог нивоа је завршен трећи ниво стручног оспособљавања.

Лице са стеченим првим, односно другим нивоом стручне оспособљености мора путем стручног оспособљавања стећи знања и вештине потребне за обављање мање сложених стручних, унапред утврђених оперативних послова, уз повремену надзор спортског стручњака који има одговарајуће више или високо образовање у области спорта, уз одговорност за примену утврђених поступака, средстава и организације сопственог стручног рада. Лице са стеченим трећим, односно четвртим нивоом стручне оспособљености мора путем стручног оспособљавања стећи знања и вештине потребне за самостално обављање средње сложених, унапред утврђених оперативних стручних послова у спорту, као и за организацију сопственог рада и/или рада лица са првим или другим нивоом стручне оспособљености.“

Организација у области спорта може у споразуму са надлежним националним гранским спортским савезом да обавља стручно оспособљавање и као обједињени програм за стицање одређеног тренерског спортског звања и одговарајуће дозволе за рад.⁵² Ова могућност није уобичајена, али је првенствено омогућена збор Фудбалског савеза Србије и правила УЕФА о школовању фудбалских тренера.

Организација може почети са радом и обављати делатност стручног оспособљавања по добијању дозволе за рад. Издавањем дозволе за рад потврђује се да одређена организација испуњава прописане услове за обављање послова стручног оспособљавања у области спорта и да има право на издавање уверења о стручној оспособљености за стицање одређеног спортског звања.

---

⁵² Чл. 29. ст. 11. ЗС.

Захтев за издавање дозволе за рад, са пратећом документацијом, организација у области спорта подноси министарству надлежном за спорт (чл. 29. ст. 6. ЗС). О захтеву за издавање одобрења, на основу утврђене испуњености услова од стране спортског инспектора, одлучује министарство надлежно за спорт (Министарство) решењем у року од два месеца од дана подношења захтева. Одобрење се издаје на пет година и одузима се решењем Министарства ако организација престане да испуњава услове за издавање одобрења или ако активности стручног оспособљавања у спорту обавља у супротности за законом или ако у току обављања активности стручног оспособљавања учини прекршај у вези са активностима на стручном оспособљавању у спорту, на основу записника спортског инспектора. Против решења Министарства може се покренути управни спор у складу са законом. Уместо одузимања одобрења за рад могуће је и привремена забрана обављања стручног оспособљавања. Према чл. 29. ст. 10. ЗС, спортски инспектор привремено ће забранити организацији даљи рад на стручном оспособљавању, ако утврди да не испуњава прописане услове, или стручно оспособљавање не врши по утврђеном плану и програму и прописаном начину стручног оспособљавања, до испуњавања тих услова, односно обавеза.

Организација у области спорта која има дозволу за рад дужна је да поднесе захтев за измену и допуну дозволе за рад за сваки нов план и програм стручног оспособљавања за стицање новог спортског звања. Међутим, измене и допуне плана и програма стручног оспособљавања за који је ова организација добила дозволу за рад, а које врши ради његовог усклађивања са организацијом рада и достигнућима науке и струке (али не више од 20%), не сматрају се новим планом и програмом стручног оспособљавања. О измени, односно допуни плана и програма одобреног стручног оспособљавања мора се обавестити Министарство у року од 30 дана од дана доношења одлуке о измени, односно допуни плана и програма стручног оспособљавања.⁵³

Стручно оспособљавање за стицање одређеног тренерског спортског звања остварује се по плану и програму стручног оспособљавања који доноси надлежни орган организације која има дозволу за рад. План и програм стручног оспособљавања је скуп предмета и наставних садржаја, са оквирним темама, чијим се савладавањем обезбеђују неопходна знања и вештине за стицање одговарајућег тренерског спортског звања.

Планом стручног оспособљавања утврђују се, за свако спортско звање за које се врши стручно оспособљавање: назив стручног оспособљавања, циљеви и сврха стручног оспособљавања и ниво стручне оспособљености; исход процеса учења, односно компетенције лица која заврше стручно оспособљавање; спортско звање које се стиче; начин извођења наставних активности; трајање стручног оспособљавања и укупан фонд часова стручног оспособљавања; број полазника; упис полазника; листа предмета и студијских

---

⁵³ Чл. 15. Правилника о стручном оспособљавању

садржаја; листа предмета по типу предмета: општеобразовни предмети, теоријско-методолошки предмети, стручни предмети; спецификација стручне праксе; спецификација завршеног рада; предуслови за упис појединих предмета; услови за признавање предмета из других програма стручног оспособљавања и школовања и услови за одређење допунских испита; оцењивање полазника; листа обезбеђених предавача и сарадника, са стручним квалификацијама и задужењима у наставним активностима; листа обезбеђених објеката и просторија, са површинама, у којима се изводе наставне активности; листа опреме за извођење стручног оспособљавања; листа литературе доступне у организацији полазницима стручног оспособљавања и покривеност обавезних предмета одговарајућом литературом; начин контроле квалитета остваривања стручног оспособљавања.

Програм стручног оспособљавања се утврђује за сваки предмет, односно наставни садржај обухваћен планом стручног оспособљавања: стручни садржај; стручна литература; испитна питања; термински план наставних активности; наставници и сарадници; начин полагања испита; облици предиспитних наставних активности и њихово оцењивање. План стручног оспособљавања мора бити конципиран тако да најмање две трећине предмета буде из уже стручне области, а наставним програмом мора бити обезбеђено да најмање половина наставних активности буде из области праксе.⁵⁴

Организација може да упише на стручно оспособљавање у једном циклусу онај број полазника који није двоструко већи од броја расположивог учioniчког простора, с тим да једна група полазника стручног оспособљавање у оквиру практичне наставе не може бити већа од 30 полазника.⁵⁵

Стручно оспособљавање за стицање одређеног тренерског спортског звања обавља се на начин предвиђен одобреним планом и програмом стручног оспособљавања од стране Министарства омладине и спорта. Стручно оспособљавање реализују руководиоци стручног оспособљавања, Стручни савет, предавачи и стручни сарадници.⁵⁶

Одговарајуће тренерско стручно оспособљавање може да упише сваки грађанин који испуњава опште и посебне услове утврђене законом и Правилником о стручном оспособљавању. Упис полазника спроводи се на основу конкурса или на основу посебног споразума са надлежним националним спортским савезом, односно организацијом у области спорта. Пре уписа полазник полаже пријемни испит, по програму који је садржан у плану и програму стручног оспособљавања.

Да би могло да се упише на стручно оспособљавање, заинтересовано лице мора да испуњава опште и посебне услове.⁵⁷ Општи услови које треба да

---

⁵⁴ Чл. 27. Правилника о стручном оспособљавању

⁵⁵ Чл. 32. Правилника о стручном оспособљавању

⁵⁶ Чл. 33. Правилника о стручном оспособљавању

⁵⁷ Видети чл. 35. Правилника о стручном оспособљавању.

испуни полазник стручног оспособљавања су: општа здравствену способност и посебну здравствену способност за бављење стручним радом у одређеној грани спорта (уверење не сме бити старије од месец дана); завршено најмање средње образовање;⁵⁸ одговарајуће познавање српског језика. Посебни услови за упис стручног оспособљавања су, у зависности од тренерског спортског звања за које се врши оспособљавање: интервју са Уписном комисијом; положен одговарајући пријемни испит; одговарајуће године старости, ако је то прописано правилима надлежног међународног спортског савеза; одговарајуће године активног такмичарског бављења спортом, ако је то прописао правилима надлежног међународног спортског савеза; положена провера физичких способности и спортске технике за бављење стручним радом у одређеној грани спорта, осим ако је у питању активни спортиста или полазник који је наступао за националну репрезентацију или полазник који има три године сениорског бављења спортом, а није прошло пет година од престанка спортских активности; завршено стручно оспособљавање на nižем нивоу са одговарајућим успехом, ако је то прописано правилима надлежног међународног спортског савеза; најмање две године активног стручног рада у спорту у nižем спортском звању, када се стручно оспособљавање врши за стицање звања у оквиру спортског занимања тренер у спорту, осим ако другачије није прописано правилима надлежног међународног спортског савеза; познавање најмање једног страног европског језика, за стицање звања тренер у спорту; други услови утврђени правилима надлежног међународног спортског савеза.

Организација може, изузетно, одобрити упис за стицање одређеног стручног звања, на препоруку надлежног националног спортског савеза или одговарајућег националног стручног спортског удружења, и лицу које не испуњава поједине утврђене посебне услове ако је оно својим претходним радом показало посебан интерес за стручни рад у спорту и дало допринос унапређивању спорта, односно које је на други начин доказано стекло потребна знања и искуства за успешно праћење стручног оспособљавања. Осим тога, пријемни испит није неопходан у случајевима утврђеним правилима надлежног међународног спортског савеза.

Полазнику који је са успехом положи завршни стручни испит издаје се уверење о завршеном стручном оспособљавању и стицању одређеног тренерског спортског звања (на прописаном обрасцу). Реч је о тренерском спортском звању утврђеном Правилником о номенклатури спортских звања и занимања, а које је наведено у дозволи за рад. Међутим, полазнику се издаје јединствено уверење о стицању одређеног спортског звања утврђеног

---

⁵⁸ Организација може, изузетно, одобрити упис за стицање најнижег спортског звања које подразумева обављање организационо-техничких послова мање сложености (нпр. организатор одржавања спортских објеката) и лицу које је навршило 15 година и има завршено основно образовање.

прописом о номенклатури спортских занимања и звања Републике Србије и спортског звања одређеног спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза, уколико је одобреним планом и програмом стручног оспособљавања утврђено да стручно звање за које је вршено оспособљавање садржајем одговара одређеном спортском звању утврђеном правилима надлежног националног гранског спортског савеза.⁵⁹

Наставне активности за све нивое стручног оспособљавања обављају се преко предавача и сарадника који поседују одговарајућу стручну квалификацију и одговарајуће спортско-стручне резултате у области стручне теорије и праксе за коју се врши оспособљавање. Организација ангажује потребан број предавача и сарадника, као и пратећег особља, у односу на број полазника. За предавача може бити ангажовано лице које испуњава један од следећих услова: 1) поседује одговарајуће наставно или научно звање, односно одговарајућу специјализацију (докторат, мастер, магистратура, специјализација), у складу са законом; 2) поседује спортско звање стечено у складу са законом, које не може бити мање од звања које се стиче на одговарајућем нивоу стручног оспособљавања и које је остварило истакнуте спортско-стручне резултате; 3) поседује одговарајуће високо образовање и најмање пет година одговарајуће стручне праксе. За сарадника (демонстратора и сл.) може бити ангажовано лице које има спортско звање стечено у складу са законом, најмање оно које треба да стекну полазници и које има одговарајуће спортске, односно стручне резултате.⁶⁰ Уколико организација изврши замену више од 20% предавача који реализују одобрени програм стручног оспособљавања, дужна је да поднесе захтев за измену и допуну дозволе за рад.⁶¹

Лицу које заврши стручно оспособљавање издаје се уверење о стручној оспособљености. Подаци из уверења о стручној оспособљености за обављање одређених стручних послова у спорту, односно о стицању одређеног спортског звања уписују се у радну књижицу (чл. 29. ст. 9. ЗС).

Организације које имају одобрење за бављење стручним оспособљавањем у спорту дужне су да сваке године у јануару доставе Министарству омладине и спорта извештај о извршеном стручном оспособљавању у претходној години и план активности за текућу годину на организовању стручног оспособљавања и да поднесу Министарству омладине и спорта пријаву почетка обављања стручног оспособљавања, најкасније седам дана пре почетка уписа полазника стручног оспособљавања (чл. 30. ст. 2. ЗС).

Акредитована високошколска установа у области спорта, као и друга организација која се бави пословима стручног оспособљавања у складу са Законом о спорту, обавезне су да воде: евиденцију полазника стручног оспособљавања, евиденцију о издатим уверењима и записник о полагању

⁵⁹ Видети чл. 62. Правилника о стручном оспособљавању.

⁶⁰ Чл. 22. и 23. Правилника о стручном оспособљавању.

⁶¹ Чл. 15. ст. 3. Правилника о стручном оспособљавању.

испита. У евиденције се уписују следећи подаци о полазницима стручног оспособљавања: презиме, име једног родитеља и име; број уписа; година уписа; јединствени матични број грађана; датум, место, општина рођења и држава; пребивалиште; држављанство; подаци за контакт; назив и седиште претходно завршене школе; година у којој је завршено претходно школовање; стручни или академски назив који полазник има на основу претходног школовања; спортско звање; назив програма стручног оспособљавања; време трајања програма стручног оспособљавања у сатима; назив предмета, односно програма који је полазник савладао; статус савладаног предмета; датум полагања и оцена на испиту и завршном раду; презиме и име предавача; просечна оцена; наслов завршног рада; спортско звање које се стиче; број уверења о завршеном стручном оспособљавању; датум издавања уверења (чл. 30. ст. 4. и 5. ЗС).

Током јавне расправе у процесу доношења Закона о спорту која је спроведена 2015. године велики број високошколских установа које су учествовале у јавној расправи се залагао да се тренерским занимање могу бавити искључиво лица која су завршила одговарајуће високошколско образовање, а посебно када су у питању деца. У Закон о спорту нису унета таква залагања, што сматрамо исправним. То није ни било могуће, из најмање три разлога: упоредноправна решења – европски образовни оквир; стање изучавање спортова на високошколским установама у Србији; спортска правила надлежних међународних спортских савез. На те разлоге је и указала Влада Србије у свом одговору Народној скупштини на амандмане народних посланика на Предлог Закона о спорту, а у којима су се они залагали да се статус спортског стручњака призна само лицима која имају одговарајуће више или високо образовања у области спорта и физичке културе и да се она разликују од „оспособљених спортских стручњака“, као и да се стручни рад са децом омогући само лицима са одговарајућим вишим или високим образовањем у области спорта и физичке културе. У свом одговору Влада Републике Србије је посебно указала да је Европски савет спортских тренера – поткомисија Европске мреже спортских наука, образовања и запослења објавио још 2007. године Извештај (анализу) о ЕУ структури (систему) за признавање тренерских квалификација на 5 нивоа (*5 Levels of Coaches Training*).⁶² Овај систем произилази из Директива ЕУ: 92/51/ЕЕЦ;⁶³ 92/48/ЕЕЦ⁶⁴ и Одлуке

---

⁶² Видети, Review of the Eu 5 - Level Structure for the Recognition of Coaching Qualifications, www.icce.ws/_assets/files/documents/ECC_5_level_review.pdf

⁶³ Директива ЕУ 92/51/ЕЕЦ од 18. јуна 1992. године (Council Directive 92/51/EEC of 18 June 1992 on a second general system for the recognition of professional education and training to supplement Directive 89/48/EEC), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:31992L0051>. Ова Директива је замењена Директивом 2005/36/ЕЦ од 7. септембра 2005. године (Directive 2005/36/EC of the European Parliament and of the Council of 7 September 2005 on the recognition of professional qualifications), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:c11065&from=EN>

85/368/ЕЕЦ.⁶⁵ Овим правним актима ЕУ⁶⁶ је регулисан ниво 3–5 стручних квалификација а ниво 1–2 зависи од земље до земље и састоји се од курсева (сертификата). На првом и другом нивоу се стручно оспособљавају помоћни тренери, а на трећем нивоу се стручно оспособљавају тренери који обављају базичне активности са спортистима и координишу рад помоћних тренера (услов: практично искуство и сертификат првог и друго нивоа, 300 сати стручног оспособљавања, две године искуства у тренирању на сва три нивоа). На четвртм нивоу се школују тренери који су одговорни за све нивое рада са спортистима у спортској организацији, с тим да менаџмент и истраживање нису приоритет (услови за школовање: уверење трећег нивоа оспособљености; 600 сати наставних активности, односно једна година студија и две године тренерске праксе). На петом нивоу се школују тренери који су компетентни за све нивое тренерског посла (услови: диплома средње школе, практично искуству у изабраном спорту, 2400 сати наставних активности, односно 4 године универзитетског школовања, од којих 1200 сати базичних студија у спортским наукама и 1200 сати специфичне едукације у изабраном спорту, две године искуства у тренирању). Претходни петостепени ниво образовања тренера, односно стручних компетенција и звања може се свести и на четворостепени, спајањем првог и другог нивоа: 1) помоћни тренер (стичу се практичне базичне тренерске компетенције, уз супервизију самосталних тренера); 2) тренер (демонстрира самосталне базичне тренерске компетенције); 3) старији (виши) тренер (демонстрира напредне тренерске компетенције); 4) мастер тренер (демонстрира напредне тренерске компетенције, иновације и лидерство). Овакав систем стицања стручних квалификација тренера заснива се на следећим принципима: дефинисање различитих улога тренера у зависности од тренерских компетенција и квалификација; идентификовање два стандардна усмерења у раду тренера – оријентација на људе који само учествују у спортским активностима (рекреацији) и оријентација на спортска такмичења; узајамно признавање различитих нивоа оспособљавања и образовања тренера од стране спортских федерација, универзитета и трећих лица; признавање претходног учења и текућих компетенција; увођење система лиценцирања за све тренере; усклађивање са Европским квалификационим оквиром.

⁶⁴ Мислимо да је овде направљена грешка и да се мисли на Директиву 89/48/ЕУГ од 21. децембра 1988 (Council Directive 89/48/EEC of 21 December 1988 on a general system for the recognition of higher-education diplomas awarded on completion of professional education and training of at least three years' duration), <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31989L0048:EN:HTML>

⁶⁵ Council Decision of 16 July 1985 on the comparability of vocational training qualifications between the Member States of the European Community, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31985D0368>

⁶⁶ Више видети, EU directives for recognition of qualifications - Texts of directives and some explanatory documents, http://www.aic.lv/ace/ace_disk/acebook/Directives_red.pdf

За право на стручни тренерски рад у спорту су у Уговору о Европској унији од 7. фебруара 1992. године од посебног значаја чл. 6 (забрана дискриминације), чл. 8 (право грађанства Уније), чл. 8а (право на боравак), чл. 48 (слобода кретања радника) и чл. 52 (слобода настањивања). Осим тога, за узајамно признавање стручних квалификација меродавне су и две директиве: Директива 89/48/EWG Савета од 21. децембра 1988. о општим правилима за признавање високошколских диплома које обухватају најмање трогодишње стручно образовање⁶⁷ и Директива 92/51/EWG Савета од 18. јуна 1992. о другим општим правилима за признавање исправа о стручним способностима.⁶⁸ Обе Директиве важе неограничено и у области спорта. Ко у једној држави чланици заврши високошколске студије из области спорта може сматрати да има признату диплому и у другим државама чланица ЕУ и да при подношењу захтева надлежном националном спортском савезу за добијање лиценце неће бити третиран лошије него држављани домаће државе.⁶⁹ Међутим, пошто већина лица која раде у спорту не поседују трогодишње високошколско образовање за њих је много значајнија Директива 92/51/EWG која се тиче свих других видова стручног оспособљавања и исправа о стручној оспособљености. Битно је, ипак, да су овом другом Директивом обухваћени само она занимања код којих је стручно оспособљавање уређено државним прописима.⁷⁰ Друга лица се не могу поуздати да ће им стручна оспособљеност бити аутоматски призната у другој држави чланици ЕУ. Али, то не значи да им се стечена стручна оспособљеност не признаје тек тако. Шта више, према судској пракси Европског суда правде (случај „Власопулос“ од 7.5.1991, Рс. Ц-340/89) квалификације и стручно искуство морају бити узети у обзир приликом доношења одлуке о потребни евентуалног додатног стручног оспособљавања.⁷¹

Када се говори о стручном школовању или оспособљавању спортских тренера увек се морају узимати у обзир и спортска правила надлежних

---

⁶⁷ Richtlinie 89/48/EWG des Rates vom 21. Dezember 1988 über eine allgemeine Regelung zur Anerkennung der Hochschuldiplome, die eine mindestens dreijährige Berufsausbildung abschließen, Amtsblatt Nr. L 019 vom 24/01/1989 S. 0016 – 0023 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31989L0048:de:HTML>)

⁶⁸ Richtlinie 92/51/EWG des Rates vom 18. Juni 1992 über eine zweite allgemeine Regelung zur Anerkennung beruflicher Befähigungsnachweise in Ergänzung zur Richtlinie 89/48/EWG (Amtsblatt Nr. L 209 vom 24/07/ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0051:de:HTML> 1992 S. 0025 – 0045,)

⁶⁹ Видети, Koenig, W., *Anerkennung auslaendischer Trainer-Lizenzen nach deutschem und EU-Recht*, u: *Der Trainer und das Recht*, Herausgegeben von Dury W., Stuttgart, 1997, стр. 57.

⁷⁰ У Србији су то сва спортска занимања утврђена Правилником о Номенклатури спортских звања и занимања. У Немачкој је насупрот томе, овај услов испуњен у односу на инструкторе пливања који се стручно оспособљавају према *Berufsbildungsgesetz*, али и када су у питању учитељи голфа, једрења, јахања итд. (видети, Koenig, W., *нав. чланак*, стр. 57-58).

⁷¹ Koenig, W., *нав. чланак*, стр. 58.

међународних спортских савеза,⁷² посебно имајући у виду велику „покретљивост“ тренера током обављања тренерске каријере. Тако, на пример, према Тренерској конвенцији УЕФА из 2015. године,⁷³ коју су потписале све европске националне фудбалске федерације (савези), укључујући и Фудбалски савез Србије, циљ усвојеног система стручног оспособљавања фудбалских тренера је да се обезбеди да едукација тренера остане једино и искључиво под контролом УЕФА и њених савеза чланица и да се промовише слобода кретања квалификованих тренера тако што ће се увести општи систем узајамног признавања квалификација у области фудбала стечених преко савеза чланова УЕФА.⁷⁴ Утолико је обавеза сваке чланице УЕФА, потписнице Тренерске конвенције, да одмах и у потпуности призна сваку националну тренерску диплому/лиценцу коју је издала страна потписница Конвенције у складу са овом Конвенцијом и њеним претходним издањима. Диплома је признање које појединцу издаје страна потписница Конвенције којом се потврђује да је успешно завршио курс УЕФА за стицање тренерске дипломе, а лиценца је дозвола која се издаје носиоцу тренерске дипломе УЕФА чиме је стекао право да обавља тренерски посао на нивоу који је свака страна потписница Конвенције дефинисала за своју територију, и ту у ограниченом временском периоду од три године. Искључиво је право УЕФА да вреднује и призна (на основу критеријума које је дефинисала УЕФА) тренерску диплому коју је издала страна која није члан конвенције да би се носио дипломе омогућило да ради као тренер на територији стране потписнице Конвенције. С друге стране,

---

⁷² На пример, од 51 чланице ЕНФ (Европске рукометне федерације) 37 је потписало RINCK Convention (издање 2010). Предмет Конвенције је међусобно признавање тренерских квалификација у рукомету у Европи. Утврђено је четири нивоа тренерских квалификација према ЕУ стандардима: категорија 1, категорија 2, категорија 3 и ЕНФ Master Coach. Прва три нивоа едукације су у надлежности националне рукометне федерације (први ниво – минимално 16 година, курс од 60 сати и две године тренерског искуства; други ниво – 18 година, курс минимално 160 сати и две године тренерског искуства; трећи ниво - 20 година, курс од минимално 200 сати и три године тренерског искуства) а четврти ниво је у надлежности ЕНФ (минимално 23 године, курс од минимално 160 сати – курс може бити организован од стране ЕНФ путем три модула или од стране националне федерације уз ЕНФ предаваче). После трећег нивоа се стиче ЕНФ Coaching Licence. Звање ЕНФ Master Coach је доживотно и услов је за стицање ЕНФ PRO Licence.

⁷³ https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/uefaorg/CoachingCoachedu/02/29/42/76/2294276_DOWNLOAD.pdf. На основу овлашћења из Тренерске конвенције, и као саставни део те конвенције, Извршни одбор УЕФА је 2010. године донео пратеће Директиве УЕФА у вези са Тренерском конвенцијом УЕФА и Програмом образовања тренера УЕФА - www.epo.gr/media/files/ΕΚΡΑΙΔΕΥΤΙΚΟ_ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ/EGGRAFA_PROPONITON/UEFA_Coaching_Directives_2010.pdf

⁷⁴ Према подацима УЕФА-е, у 2015. години око 200.000 тренера је имало неку од УЕФА признатих квалификација. www.uefa.com/insideuefa/football-development/technical/coach-education/index.html

УЕФА је у обавези да признаје једино дипломе/лиценце које издају стране потписнице Конвенције у складу с Конвенцијом. Искључиво је право националне фудбалске федерације да нуди своје курсеве за едукацију тренера на својој територији на нивоу који је одобрила УЕФА и да издаје одговарајуће дипломе/лиценце одобрене од стране УЕФА кандидатима који успешно заврше ове курсеве, као и да захтева да први тренер и стручни штаб екипа које учествују у његовим домаћим такмичењима поседују одговарајућу, важећу тренерску лиценцу УЕФА. Национални фудбалски савез има такође право и да тражи одговарајућу важећу тренерску лиценцу УЕФА и за било које друге тренерске послове који се обављају на његовој територији. Према Тренерској конвенцији УЕФА, национални фудбалски савез је у обавези да сва интерна питања у вези с едукацијом фудбалских тренера са државом решава уз подршку УЕФА, ако је то потребно. Конвенцијом су детаљно прописани услови за упис на курсеве за стицање УЕФА Б дипломе (120 часова), УЕФА А дипломе (180 часова) и УЕФА ПРО дипломе (360 часова), уз посебне курсеве за стицање УЕФА А дипломе за омладински фудбал – елитни ниво (80 часова), УЕФА Б дипломе за мали фудбал (120 часова) и УЕФА А дипломе за тренере голмана (120 часова).⁷⁵

Да је спорту Републике Србије потребан квалитативно другачији приступ унапређењу стручног рада спортских тренера произлази и из пројекта „Ко чини ваш тим”, који је реализовала 2015. године Антидопинг агенција Републике Србије у сарадњи са Министарством омладине и спорта. У оквиру пројекта анкетирано је путем упитника 348 врхунских спортиста (232 мушког пола и 116 женског пола), стипендиста Министарства омладине и спорта, из 46 националних спортских савеза. Реч је дакле о најбољим спортистима Републике Србије. Упитник су попунили 323 спортиста, а упитник је посебно анализирао особе које прате спортисте (спортски персонал или „sport entourage”: тренери, кондициони тренери, лекари и физиотерапеути). На питање коју школу су завршили њихови тренери, наши врхунски спортисти су навели: 1) ништа није уписано, немам тренера – 28,2%; 2) ДИФ у Београду – 23,5%; 3) не знам – 9,6%; 4) виша тренерска – 5,9%; 5) Факултет за спорт – 3,7%; 6) Висока спортска и здравствена школа – 3,7%; 7) Виша пословна школа – 3,1%; 8) Економски факултет – 2,8%; 9) ФОН – 2,8%; 10) ДИФ у Новом Саду – 2,5%; 11) ТИМС – 2,2%; 12) Војна академија – 2,2%; 13) Спортска академија – 1,5%; 14) Грађевински факултет – 1,5%; 15) Пољопривредна школа – 1,2%; 16) Виша медицинска школа у Земуну – 0,9%; 17) Виша електротехничка – 0,6%; 18) Техничка школа – 0,3%; 19) Гимназија – 0,3%; 20) Страни универзитет – 0,3%; 21) Факултет за менаџмент у спорту – 0,3%; 22) заслужни спортиста – 0,3%; 23) оперативни тренер – 0,3%; 24) Академија фудбала – 0,3%; 25) Факултет за спорт и физичко васпитање у Приштини – 0,3%; 26)

---

⁷⁵ Од почетка примене Конвенције па до краја 2016. године укупно је стручно оспособљено и издато 208.085 тренерских лиценци (9076 УЕФА Про лиценци).

Факултет шумарства – 0,3%; 27) Рударско геолошки факултет – 0,3%; 28) Дефектолошки факултет – 0,3%; 29) Машински факултет – 0,3%; 30) Филозофски факултет – 0,3%; 31) Природно математички факултет – 0,3%. Неки факултет има 53,49% тренера, вишу школу 21,39% тренера, средњу школу 18,93% тренера и основну школу 0,82% тренера. Највећи број тренера су бивши спортисти – 88,9%. Из посматране групе врхунских спортиста, само 7 спортиста није имало тренера, док су остали имали од једног до 14 тренера током каријере, у просеку 3,65 тренера.

5. Дозвола за рад тренера

Стечено одговарајуће спортско звање није тренеру, као спортском стручњаку, довољно да би се бавио одговарајућим стручним радом у спорту. Он мора додатно поседовати и *дозволу за рад предвиђену правилима надлежног националног гранског спортског савеза и правилима међународног спортског савеза* (чл. 27. ст. 2. ЗС).⁷⁶ У оквиру сваке спортске гране дефинишу се спортским правилима минимално два, а максимално четири нивоа дозволе за рад (лиценце), осим ако спортским правилима надлежног међународног спортског савеза није друкчије одређено.⁷⁷ Дозвола за рад одређеног нивоа даје право да се обављају и сви послови обухваћени дозволом за рад нижих нивоа из исте гране, односно области спорта.⁷⁸ Спортска организација која ангажује за обављање стручног рада тренера који нема одговарајућу дозволу за рад издату од стране надлежног националног спортског савеза чини прекршај из чл. 176. ст. 1. тач. 7) Закона о спорту за који му се може изрећи новчана казна у износу од 100.000 до 1.000.000 динара.

Начин и ближи услови за издавање, обнављање и одузимање дозволе за рад спортског тренеру уређује се спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза, у складу са Законом о спорту и пратећим подзаконским актом којим је ближе уређено издавање дозвола за рад спортских стручњака, с тим да министарство надлежно за послове спорта даје сагласност на та спортска правила (чл. 27. ст. 8. и 9. ЗС). Спортском тренеру се

⁷⁶ Закон о спорту овлашћује министра надлежног за спорта да пропише услове, начин и поступак издавања, обнављања и одузимања дозволе за рад спортским стручњацима (чл. 30. ст. 1). Министар омладине и спорта још није донео нови Правилник о дозволи за рад спортских стручњака, иако је у складу са чл. 182. ст. 1. ЗС рок истекао за доношење подзаконских аката предвиђених Законом о спорту, тако да је, у складу са чл. 183. ст. 2. ЗС, на снази стари Правилника о дозволи за рад спортских стручњака („Сл. гласник РС“, бр. 7/2013) осим у делу који је у супротности са Законом о спорту.

⁷⁷ Према чл. 26. ст. 2. и 3. Основног правилника о стручно – педагошком раду у организацијама Фудбалског савеза Србије, тренерске УЕФА лиценце у оквиру ФСС су: УЕФА „ПРО“, УЕФА „А“ и УЕФА „Б“ лиценца, а тренерске националне лиценце су: Национална „А“, Национална „Б“ и „Национална Ц“ лиценца.

⁷⁸ Чл. 28. ст. 9. и 10. ЗС.

може издати или обновити дозвола за рад уколико су испуњени услови у погледу потребне стручне спреме или стручне оспособљености, односно спортског звања, припадности националном спортском савезу, здравствене способности, професионалне праксе (практичног стручног рада), стручног спортског искуства, стручног усавршавања, постигнутих спортских резултата, трошкова издавања дозволе за рад (чл. 27. ст. 3. ЗС). Надлежни национални спортски савез одузима дозволу за рад спортском тренеру ако престане да испуњава прописане услове за издавање дозволе за рад, ако обавља стручни рад за који му није издата дозвола за рад, ако теже прекрши обавезе у вези стручног рада утврђене овим законом и спортским правилима и ако му је, трајно или привремено, забрањено обављање стручног рада у спорту у складу са законом (чл. 27. ст. 6. ЗС).

Дозволу за рад тренеру издаје надлежни национални спортски савез, у сарадњи са одговарајућом акредитованом високошколском установом, у складу са Законом о спорту, правилима тог савеза и правилима надлежног међународног спортског савеза (чл. 28. ст. 4. ЗС). Према Правилнику о издавању дозволе за рад и статусу тренера Фудбалског савеза Србије од 10. 7. 2013. и 7. 2. 2018. године,⁷⁹ захтев за издавање дозволе за рад тренера подноси се Комисији за издавање дозволе за рад тренера Организације фудбалских тренера ФСС. Дозвола за рад тренера се издаје само на захтев клуба најкасније седам дана пре почетка првенства (чл. 3. Правилника). За издавање дозвола за рад тренера клубови су дужни да приложе: 1) захтев за издавање дозволе за рад тренера; 2) тренерску књижицу са овереном чланарином за текућу годину, уписаним тренерском лиценцом и овереним лекарским прегледом, који не може бити старији од шест месеци; 3) *уговор* између клуба и тренера по јединственом обрасцу оверен и потписан како је предвиђено у уговору (ако има промене тренера и споразумни раскид уговора); 4) фотокопију дипломе о завршеној школи; 5) фотокопију идентификационе картице (*лиценце*); 6) потврду о уплаћеној такси за издавање дозволе за рад тренера; 7) потврду о учешћу на два обавезна условна семинара (чл. 12. ст. 2. Правилника). Очигледно је да оваква спортска правила ФСС нису у потпуности усаглашена са Законом о спорту из 2016. године, а на сајту ФСС нема података ни да ли је на њих добијена сагласност од стране Министарства омладине и спорта.

Надлежни национални спортски савез издаје дозволу за рад на период од три године уколико међународним спортским правилима није друкчије одређено. Међународна дозвола за рад издата спортском стручњаку од стране надлежног међународног спортског савеза или надлежног националног спортског савеза у складу са правилима надлежног међународног спортског савеза или страна национална дозвола за рад издата страном спортском стручњаку у складу са законом и спортским правилима стране државе сматра се важећом дозволом за рад, у смислу Закона о спорту, за период за који је

---

⁷⁹ <https://fss.rs/dokumentacija/ostali-propisi/>

издата. Дозвола за рад може се обновити спортском стручњаку само ако је обавио стручно усавршавање у складу са Законом о спорту и ако је у периоду важења дозволе за рад стекао одговарајуће стручно спортско искуство.⁸⁰

Дозвола за рад је према Закону о спорту и услов за учешће тренера у спортским такмичењима. Спортски тренери могу да учествују на спортским приредбама ако испуњавају услове утврђене Законом о спорту и спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза (чл. 159. ст. 2. Закона о спорту). У те услове улази у услов да спортски тренер мора имати, „дозволу за рад“ предвиђену спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза и правилима надлежног међународног спортског савеза.

Закључење уговора између тренера и спортских организација (клубова) тесно је повезано са *тзв. системом лиценцирања* и у многим западноевропским земљама⁸¹ Спортским правилима надлежних савеза установљен је тространи однос: савез - клуб; савез –тренер; тренер - клуб.⁸² Да би неки клуб, члан савеза, учествовао у такмичењу (првенству), он мора са савезом да закључи тзв. лиценцни уговор са савезом. Паралелно са тим, са савезом лиценцни уговор мора да закључи и тренер, жели ли да води екипу. Основна претпоставка да би и клуб и тренер уопште могли да затраже од савеза закључење лиценцног уговора јесте да су међусобно закључили уговор о раду. Клуб да би „добрио лиценцу“ мора да има закључене уговоре о раду са одговарајућим тренерима који ће водити екипу током такмичарске сезоне.

Према Правилнику о лиценцирању клубова Фудбалског савеза Србије за такмичења у организацији УЕФА од 2. 11. 2018. године,⁸³ у условима све већих захтева за професионализацијом у фудбалском спорту, пред клубове се намеће потреба да запосле квалитетне и висококвалификоване кадрове, што подразумева и да играче првог и осталих тимова тренирају квалификовани тренери (чл. 62). Клуб који подноси захтев за лиценцу мора да има првог тренера одговорног за сва фудбалска питања свог првог тима. Професионални однос између клуба и првог тренера дефинише се писменим уговором и одговарајућим правилима и правилницима клуба, а на основу важећих правилника ФСС. Први тренер мора да поседује важећу УЕФА Про тренерску лиценцу или било коју важећу тренерску лиценцу која није тренерска лиценца УЕФА али је еквивалентна УЕФА Про тренерској лиценци, и коју УЕФА признаје као такву (чл. 74). Клуб, такође, мора да има помоћног тренера првог тима, који ће помагати првом тренеру у свим пословима које су везани за рад са првим тимом клуба, ангажованог писменим уговором у складу са правилима и

⁸⁰ Чл. 28. ст. 6-8. ЗС

⁸¹ Систем лиценцирања се у пракси уводи само за највише лиге.

⁸² Видети, на пример, Fuellgraf, L., *Der Lizenzfußball - Eine vertragliche Dreierbeziehung im Arbeitsrecht*, Berlin, 1981.

⁸³ „Фудбал“, бр. 31/2018.

правилницима подносиоца захтева за лиценцу и ФСС. Први тренер мора да поседује УЕФА А тренерску диплому или било коју тренерску диплому која није тренерска диплома УЕФА али је еквивалентна УЕФА А тренерској дипломи, и коју УЕФА признаје као такву (чл. 75). Клуб-подносилац захтева за лиценцу мора да има шефа/директора програма развоја омладинског фудбала, који је одговоран за вођење дневних активности и све друге техничке аспекте омладинског сектора у клубу. Поред ове функције, шеф програма развоја омладинског фудбала такође може да преузме функцију тренера једне од омладинских екипа или функцију помоћног тренера првог тима (чл. 76). Коначно, Клуб-подносилац захтева за лиценцу мора да има *најмање једног тренера по сваком обавезном омладинском тиму, који је одговоран за тај тим по свим фудбалским питањима. Професионални однос и са овим тренерима се дефинише писменим уговором, у складу са правилима и правилницима клуба и ФСС*. Тренери омладинских екипа од У-21 до У-17 морају да поседују важећу УЕФА А тренерску лиценцу, било коју важећу тренерску лиценцу која није тренерска лиценца УЕФА али је еквивалентна УЕФА А тренерској лиценци и коју УЕФА признаје као такву или важећу УЕФА Елитну омладинску А лиценцу издату од стране савеза, и коју УЕФА признаје као такву (чл. 77).

У упоредноправној литератури се, иначе, указује на неоснованост приговора који се упућују националним савезима који у процесу издавања лиценци спортским тренерима не прихватају високошколске дипломе као довољан доказ о стручној компетентности. Као основни аргумент за такав став се истиче да је ту реч о логичној консеквенци потреба за стручном специјализацијом тренерских лиценци и делатности и праву спортских савеза да аутономно и самостално регулишу сва питања која спадају у њихову надлежност, све док не дођу у сукоб са изричитим правним прописима. Потврђивање аутономије правних правила које доносе национални савези спада у основне принципе демократског друштва и они који се тога држе требају да избегавају непотребно државно уплитање у делатност тренера у спортским организацијама.⁸⁴ У нашој спортској пракси појавио се, међутим, други проблем чија је суштина у томе да поједини национални спортски савези (Фудбалски савез Србије, пре свега) одбијају да издају макар и почетну дозволу за рад лицу које има тренерско звање стечено школовањем већ траже и нека додатна стручна оспособљавања која они организују. Због тога је чланом 27. став 6. Закона о спорту прописано да је надлежни национални спортски савез дужан да изда лицима која су завршила одговарајући акредитовани студијски програм у високошколској установи и стекла одговарајуће стручно звање у области спорта, у складу са законом, дозволу за рад у спортској грани на коју се студијски програм односи која одговара стручном називу, односно спортском

---

⁸⁴ Видети, Walfried, K., *Anerkennung auslaendischer Trainer-Lizenzen nach deutschem und EU-Recht*, u: *Der Trainer und das Recht*, Herausgegeben von Dury W., Stuttgart, 1997, стр. 55. и 60.

звању које су стекли, ако испуњавају опште услове за издавање дозволе за рад из чл. 27. ст. 3. и чл. 30. ст. 1. Закона о спорту.

6. Спортско звање као услов за ангажовање тренера

Сви спортски стручњаци, па и тренери, разврставају се према спортским занимањима и звањима у оквиру занимања, с тим да највиша спортска звања могу да стекну само спортски стручњаци који имају прописано образовање (чл. 26. т. 1. и 3. ЗС). Министар надлежан за спорт утврђује номенклатуру спортских занимања и звања и типичне послове за утврђена спортска занимања и звања и услове у погледу образовања, односно стручне оспособљености за стицање звања (чл. 26. ст. 2. ЗС).⁸⁵ За ангажовање тренера од стране спортске организације је од великог значаја које спортско (тренерско) звање има лице које се ангажује. Стицањем одређеног спортског звања, тренер добија право да се бави оним стручним пословима у спорту који су карактеристични за стечено звање. Међутим, стицањем вишег спортског звања, у оквиру спортског занимања „тренер у спорту“, стиче се и право бављења пословима карактеристичним за нижа спортска звања из истог спортског занимања (чл. 26. ст. 4. ЗС).

Према *Правилнику о номенклатури спортских звања и занимања из 2013. године*, када су у питању „тренери у спорту“ реч је о занимању лица која учествују у демонстрирању спортских вештина, програмирању, планирању и реализацији стручно-педагошког рада у одређеној спортској грани.⁸⁶ *Карактеристични послови тренера у спорту* јесу: планирање тренажног процеса, вођење тренинга, контрола припремљености и селекција спортиста, анализа и корекција тренажног процеса и такмичења, вођење наступа на такмичењима; вођење документације рада и постигнутих резултата, припремање извештаја о раду; обезбеђивање материјално техничких услова за извођење вежбања и тренажног процеса (чл. 9. Правилника).

⁸⁵ Министар омладине и спорта још није донео нови Правилник о номенклатури спортских звања и занимања, иако је у складу са чл. 182. ст. 1. ЗС рок истекао за доношење подзаконских аката предвиђених Законом о спорту, тако да је, у складу са чл. 183. ст. 2. ЗС, на снази стари Правилника о дозволи за рад спортских стручњака („Сл. гласник РС“, бр. 7/2013) осим у делу који је у супротности са Законом о спорту.

⁸⁶ Чл. 8. Правилника. Према хрватском Закону о спорту, тренер се дефинише као особа која програмира и проводи спортску припрему, спортску рекреацију и спортску подуку (чл. 9. ст. 1.). Оваква дефиниција тренера је међу хрватским правницима изложена критици, јер се, с правом, указује да је из дефиниције изостављена функција вођења такмичења, која је и најважнија јер представља крајњи учинак дотад уложеног рада у такмичарски усмереним активностима (видети, Приморац, Д., Вуковић, А., *нав. чланак*, стр. 995).

Тренерска звања која се могу стећи у Републици Србији су: *спортски учитељ*;⁸⁷ *спортски оперативни тренер*; *спортски тренер*; *спортски тренер специјалиста*; *спортски тренер - дипломирани професор физичког васпитања и спорта*.⁸⁸ Назив занимања тренер у спорту обухвата и назив одређене спортске гране, као и усмереност на одређену област (између назива занимања и ближег одређења спортске гране, односно усмерености ставља се цртица). Услови који су потребни за стицање одређеног тренерског звања су (услови су алтернативно одређени):

Са пословима „тренера у спорту“ блиски су послови спортског занимања „инструктор у спорту“, које је регулисано чл. 16-21. Правилника о номенклатури спортских занимања и звања. Када се упореде карактеристични послови „тренера у спорту“ и „инструктора у спорту“, постаје јасно да послови „тренер у спорту“ обухватају и послове „инструктор у спорту“ али не и обратно. Из различите природе послова тренера у спорту и инструктора у спорту произилазе и разлике у узајамним обавезама из односа спортског обучавања и спортског тренирања. Једно је, међутим, заједничко. Дуговане чинидбе су увек повезане са спортским активностима одређених спортиста.⁸⁹

Према *Нацрту правилника о номенклатури спортских звања и занимања из септембра месеца 2019.* године који је припремило Министарство омладине и спорта, називи звања у оквиру занимања тренер у спорту требали би бити измењени, уз измену и услова за стицање одређеног звања, па би у будуће постојала следећа звања: *спортски оперативни тренер*, *спортски оперативни кондициони тренер*, *спортски оперативни тренер – спортски учитељ*, *спортски тренер*, *спортски кондициони тренер*, *дипломирани спортски тренер*, *специјалиста спортски тренер*.⁹⁰ Спортско звање би се стицало добијањем одговарајуће дипломе о завршеном образовању, односно добијањем одговарајућег уверења о завршеном стручном оспособљавању, у складу са законом и овим правилником, ако овим правилником није другачије утврђено. Услови који су потребни за стицање одређеног тренерског звања били би (услови су алтернативно одређени):

---

⁸⁷ Спортски учитељ обавља карактеристичне послове занимања „тренер у спорту“ под менторским надзором спортског стручњака са вишим звањем у оквиру овог занимања (чл. 11. ст. 2. Правилника о номенклатури спортских звања и занимања). У спортој пракси се ова категорија „тренера у спорту“ означава и као „помоћни тренери“

⁸⁸ О наведеним тренерским звањима видети чл. 11-14. Правилника о номенклатури спортских звања и занимања.

⁸⁹ У немачкој спортој и правној литератури се за наше занимање инструктор у спорту користи назив „спортски учитељ“. Његова основна обавеза је обучавање за стицање одређених спортских способности, док тренер уз то има и обавезу сталног старања и саветовања спортиста у циљу достизања врхунских спортских достигнућа (видети, Fritzweiler, J., Pfister, B., Summerer, Th., *Praxishandbuch Sportrecht*, Muenchen, 1988, стр. 244).

⁹⁰ Карактеристичним пословима тренера би, поред оних обухваћених чл. 9. важећег Правилника, и „техничко-тактично обучавање спортиста“.

1) За стицање звања спортски оперативни тренер: завршено више образовање из области физичког васпитања и спорта, са усмерењем на одговарајућу грану спорта, односно са дипломским радом из одговарајуће гране спорта (виши спортски тренер); завршен програм одговарајућег стручног оспособљавања III нивоа; завршено средње образовање, обављање стручног рада у спорту од најмање 10 година и стечен ранг врхунски тренер, са спортским статусом заслужног тренера у складу са актом којим се уређује национална категоризација спортских стручњака; завршене основне студије у четворогодишњем трајању или најмање трогодишње основне академске студије из области физичког васпитања и спорта, са положеним испитом или дипломским радом из одговарајуће гране спорта;

2) За стицање звања спортски оперативни кондициони тренер: стечено звање спортски оперативни тренер и завршен програм стручног оспособљавања III нивоа са усмерењем на кондиционе припреме;

3) За стицање звања спортски оперативни тренер – спортски учитељ: стечено спортско звање спортски оперативни тренер, у одговарајућој грани спорта, и завршен програм посебног стручног оспособљавања за рад са децом IV нивоа; обављање, до ступања на снагу Закона, васпитно-образовног рада са спортистима од најмање 25 година, од чега најмање 15 година у раду са децом, на основу потврде надлежног националног гранског спортског савеза;

4) За стицање звања спортски кондициони тренер: стечено звање спортски тренер, одбрањени дипломски рад из кондиционих припрема из одговарајуће гране спорта и најмање две године стручног рада у организацијама у области спорта из одговарајуће гране спорта;

5) За стицање звања дипломирани спортски тренер: завршене основне студије у четворогодишњем трајању или завршене основне академске студије у четворогодишњем трајању из области физичког васпитања и спорта, са усмерењем од најмање две године на одређену грану спорта; завршене одговарајуће основне академске студије у четворогодишњем трајању из области физичког васпитања и спорта (дипломирани тренер у спорту).

6) За стицање звања специјалиста спортски тренер: завршене мастер академске студије из области физичког васпитања и спорта, са усмерењем на одређену грану спорта; завршене одговарајуће мастер академске студије из области физичког васпитања и спорта (мастер тренер у спорту); завршене магистарске студије или докторске студије са усмерењем на одређену спортску грану, односно одбрањена магистарска теза или докторска дисертација из одговарајуће гране спорта; завршене специјалистичке струковне студије из области физичког васпитања и спорта, са усмерењем на одређену грану спорта (струковни специјалиста тренер у спорту); завршене специјалистичке академске студије из области физичког васпитања и спорта, са усмерењем на одређену грану спорта (специјалиста тренер у спорту).

7. Обавеза стручног усавршавања

Сви тренери су према Закону о спорту дужни да планирају и евидентирају стручни рад који обављају у организацијама у области спорта, у складу са правилима тих организација која обавезно уређују садржину стручних планова и евиденције реализације стручног рада. Организације у области спорта утврђују план стручног образовања, оспособљавања и усавршавања ангажованих тренера и обезбеђују услове за остваривање тих потреба, у складу са спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза.⁹¹

Под стручним усавршавањем, подразумева се стицање одговарајућих знања и вештина, које обухвата континуирану едукацију током радног века, као и учешће на стручним и научним скуповима, семинарима и курсевима. Трошкове стручног образовања, оспособљавања и усавршавања плаћају организације у области спорта или заинтересовани појединци. Ако се трошкови стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених тренера обезбеђују из средстава организације у области спорта, у складу са њеним општим актима, међусобна права и обавезе уређују се уговором којим се посебно одређују услови финансирања и обавеза тог лица да у одређеном временском периоду, по завршетку стручног образовања, оспособљавања и усавршавања, ради у тој организацији. У случају да тренер прекине стручно образовање, оспособљавање или усавршавање, дужан је да организацији у области спорта накнади трошкове, осим ако је то учинио из оправданих разлога.⁹²

Обавеза стручног оспособљавања и усавршавања је у тесној вези са могућностима да се неко лице ангажује као тренер у организацији у области спорта с обзиром на, као што смо већ претходно указали, на тесну повезаност стицања одређеног тренерског звања са нивоом стручне оспособљености одређеног лица, и самим тим могућношћу за бављење одређеним нивоом тренерског рада. С друге стране, спортски стручњак може обављати тренерски посао само уколико има одговарајућу дозволу за рад, а њу може како добити тако и обновити само уколико је претходно обавио стручно усавршавање прописано правила надлежног националног спортског савеза. Та околност одлучујуће утиче како на могућност уговорног ангажовања тренера⁹³ тако и на раскид уговора са тренером.

---

⁹¹ Према чл. 23. ст. 1. Основног правилника о стручно педагошком раду Фудбалског савеза Србије (од 6.6. 2007. и изменама од 15.7.2009, 21. 7. 2010, 10. 7. 2013. и 29. 1. 2018. године), тренери свих категорија дужни су да планирају рад путем дневних, недељних, периодичних и годишњих планова рада и јединственог дневника рада са комплетном документацијом.

⁹² Видети чл. 28. ст. 1-3. и 12-14. ЗС.

⁹³ Закон о спорту је у чл. 31. ст. 3. утврдио ништавост уговора који би се закључио са тренером који нема одговарајуће стручно образовање или стручну оспособљеност, одговарајућу дозволу за рад и одговарајуће спортско звање.

8. Забрана дискриминације

Закон о спорту забрањује било какву дискриминацију спортских стручњака, па и тренера. То подразумева да је забрањена свака непосредна и посредна дискриминација, укључујући и говор мржње, по било ком основу, спортских стручњака, на отворен или прикривен начин, а која се заснива на неком стварном или претпостављеном личном својству (чл. 4. ст. 3. ЗС). На забрану дискриминације спортских стручњака примењују се одредбе закона којим је уређена забрана дискриминације, ако Законом о спорту није друкчије утврђено (чл. 4. ст. 10. ЗС). Према чл. 2. ст. 1. тач. 1) Закона о забрани дискриминације,⁹⁴ изрази "дискриминација" и "дискриминаторско поступање" означавају свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе као и на чланове њихових породица, или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима (лична својства).

Непосредна дискриминација као посебан облик дискриминације произилази из кршења начела једнакости које проистиче из акта, радње или пропуштања, и постоји ако се спортски стручњак, због његовог, личног својства, у истој или сличној ситуацији, било којим актом, радњом или пропуштањем, ставља или је стављен у неповољнији положај, или би могао бити стављен у неповољнији положај. Насупрот томе, посредна дискриминација као посебан облик дискриминације произилази из кршења начела једнакости до кога може доћи актом, радњом или пропуштањем које је привидно засновано на једнакости и забрани дискриминације. ако се спортски стручњак, због његовог личног својства, ставља у неповољнији положај актом, радњом или пропуштањем, које је привидно засновано на начелу једнакости и забране дискриминације, осим ако је то оправдано законитим циљем, а средства за постизање тог циља јесу примерена и нужна.⁹⁵

Одредбе уговора између спортског стручњака и организације у области спорта којима се утврђује дискриминација спортског стручњака – ништаве су, а одредбе спортских правила и општих аката организација у области спорта којима се утврђује дискриминација спортског стручњака – не примењују се (чл.

⁹⁴ „Сл. гласник РС“, бр. 22/2009

⁹⁵ Миленковић, Д., *Водич кроз Закон о забрани дискриминације*, Београд, 2010, стр. 27.

4. ст. 5. ЗС). Спортски стручњак има право на накнаду штете коју претрпи актима дискриминације организације у области спорта (чл. 4. ст. 9. ЗС).

Забраном дискриминације у спорту са становишта права Европске уније, Комисија ЕУ бавила се у Белој књизи о спорту из 2006. године. У одељку 4.2 Беле књиге о спорту Комисија је констатовала да је дискриминација на темељу националности забрањена у Уговорима који дају сваком грађанину Уније право да се сели и слободно борави на територију држава чланица. Уговори такође теже ка укидању свих дискриминација које се темеље на националности међу радницима у државама чланицама у погледу запошљавања, накнаде и других радних услова. Исте забране примењиве су на дискриминацију на темељу националности у пружању услуга. Уз то, чланство у спортским клубовима и учествовање на такмичењима важни су фактори за подстицање интеграције придошлица у друштво земље домаћина. Исто важи и када су у питању грађани држава које су потписале споразуме с Европском унијом који садрже клаузуле о недискриминацији и који су легално запослени на територију држава чланица. Србија има потписан таква уговора са Европском унијом – Споразум о стабилизацији и придруживању (ступа на снагу 1. септембра 2013. године).

9. Здравствена способност тренера

Однос спорта и здравља може се посматрати из два угла. С једне стране се налази питање унапређења здравља кроз спорт, а на другој страни је проблем заштите здравља лица која се баве спортским активностима. Прво питање је много шире од другог и део је ширег проблема односа друштва и спорта. Друго питање се бави различитим аспектима утицаја бављења спортом и физичким активностима на здравље лица која их упражњавају, и када се говори о спортској медицини, односно здравственој заштити спортиста обично се мисли на њега. Ова два питања проистичу из чињенице да у самој основи односа спорта и здравља постоји једна противуречност. Иако није могуће са сигурношћу рећи колики удео у укупном броју смртних случајева у једној земљи има физичка неактивност, сва истраживања показују да је физичка (телесна) неактивност један од најзначајнијих, и то отклоњивих, узрока за преране случајеве смрти. Прорачуни показују да већ релативно мале промене у учесталости физичких активности, односно кретања (нпр. смањење неактивног становништва за 10 до 15%) могу да смање број смртних случајева становништва за 1,5 до 2%. Међутим, са спортском физичком активношћу повезан је и обрнути феномен. Несрећни случајеви, повреде и различите штете спадају у саставни део бављења спортом.⁹⁶ Истраживања која је спроводио Савет Европе су показала да је факторе ризика могуће поделити у две основне групе: интерне ризике, то су они који су везани за саму особу која се бави

---

⁹⁶ Gutzwiller, F., *Sport und Bewegung – Grundlage fuer die gesundheit*, www.svl.ch/svlimmat_sporthealth.html

спортом, и екстерне ризике, који нису директно повезани са особом која се бави спортом, већ зависе од других околности. Превентивне мере могу бити различите, као што су загревање, строжија примена прописа од судија и жешћа казнена политика. Међутим, иако постоји ризик од повреда у свим физичким активностима, друге користи које од тих активности произилазе су ипак довољан разлог да се оне оправдају.⁹⁷

Једна од најважнијих обавеза тренера јесте да води екипу и спортисте спортске организације на спортским такмичењима. Међутим, тренер може учествовати у спортском такмичењу само ако му је у периоду од шест месеци пре одржавања спортског такмичења утврђена општа здравствена способност за обављање стручног рада у спорту, с тим да му се поред опште здравствене способности мора утврдити и посебна здравствена способност за одређене спортске гране у периоду од шест месеци пре одржавања спортског такмичења, а за одређене спортске гране и у краћем периоду, у складу са правилником који споразумно доносе министар надлежан за послове здравља и министар надлежан за послове спорта (чл. 19. ст. 1. и 2. ЗС).⁹⁸ Осим тога, сви тренери су обавезни да се подвргну утврђивању посебне здравствене способности најмање једном годишње (чл. 19. ст. 5. ЗС). Ту здравствену способност утврђује, у складу са Законом о спорту, надлежна здравствена служба, односно завод надлежан за спорт и медицину спорта који је дужан да о томе обавести надлежну здравствену установу (чл. 19. ст. 4. ЗС). Трошкове утврђивања здравствене способности сноси спортска организација или друга организација у области спорта или спортски стручњак (чл. 19. б. ЗС). О утврђеној здравственој способности тренера води се евиденција, уношењем података у медицинску документацију, од дана прве регистрације за одређену спортску организацију (чл. 20. ст. 1. ЗС).

Спортска организација која дозволи учешће на такмичењу тренеру коме није утврђена општа и посебна здравствена способност, чини прекршај из чл. 175. ст. 1. тач. 11) Закона о спорту за који може бити кажњена од 500.000 до 2.000.000 динара.

10. Осигурање тренера од последица несрећног случаја

Према Закону о спорту, спортска организација дужна је да закључи уговор о осигурању својих врхунских спортских стручњака, па и тренера, од последица несрећног случаја за време обављања стручног рада у спорту, а на основу утврђеног рангирања спортских стручњака. Осигурана сума на коју

---

⁹⁷ Видети студију Савета Европе: Европски модел спорта, https://www.bso.or.at/fileadmin/Inhalte/Dokumente/Internationales/EU_European_Model_Sport.pdf

⁹⁸ Начин, врсте, обим и рокови у којима се спроводе здравствени прегледи спортиста и спортских стручњака споразумно прописују министар надлежан за послове здравља и министар надлежан за послове спорта (чл. 19. ст. 3. ЗС).

мора бити уговорено обавезно осигурање по једном спортском стручњаку не може бити нижа од: 10.000 евра у динарској противвредности за случај смрти спортског стручњака; 20.000 евра у динарској противвредности за случај трајног губитка опште радне способности спортског стручњака или способности да се бави спортским делатностима; 5.000 евра у динарској противвредности за случај привремене спречености за бављење спортским делатностима, на име накнаде за губитак прихода и стварних трошкова лечења спортског стручњака. Уколико спортски стручњак није обухваћен осигурањем његове спортске организације онда је надлежни национални грански спортски савез дужан је да осигура спортисту, односно спортског стручњака који наступа за националну спортску репрезентацију од последица несрећног случаја за време наступа за националну спортску репрезентацију. Ако спортска организација или надлежни национални грански спортски савез не закључи уговор о осигурању, дужни су да надокнаде штету коју претрпи тренер који није осигуран.⁹⁹ Ко има статус врхунског тренера утврђује се у складу са националном категоризацијом спортских стручњака из чл. 139. ст. 4. Закона о спорту.

Спортска организација која не закључи уговор о осигурању врхунског тренера од последица несрећног случаја, чини прекршај из чл. 175. ст. 1. тач. 13) Закона о спорту за који може бити кажњена од 500.000 до 2.000.000 динара.

11. Забрана учешћа у допингу спортиста

Употреба допинга супротна је основним вредностима савременог спорта и духом спорта и представља његову грубу злоупотребу против које су сви учесници у систему спорта дужни да се боре свим средствима. Допинг је у суштинској супротности за духом спорта.¹⁰⁰ Три су основна легитимна циља те борбе: заштита здравља спортиста, очување једнакости шанси (конкуренције) и одржање веродостојности спортске гране.¹⁰¹ Три су и разлога зашто је у врхунском спорту и толико раширена употреба допинга: 1) Енормни притисак на спортисту за постизање што бољег резултата. Овај притисак проистиче пре свега из околности да се на међународним, националним, па чак и регионалним такмичењима, пажња поклања само ономе ко стоји на победничком постољу и ко је постигао „изванредне“ резултате. Само ти спортисти добијају медаље, пажњу медија и јавности, а самим тим и спонзорске уговоре; 2) Врхунски спорт

---

⁹⁹ Чл. 21. Закона о спорту.

¹⁰⁰ Дух спорта је прослава људског духа, тела и мисли, и карактерише се следећим вредностима: етика, фер плеј и част; здравље; изванредност у извођењу; карактер и образовање; забава и уживање; тимски рад; посвећеност и преданост; поштовање правила и права; самопоштовање и поштовање других учесника; одважност; заједништво и солидарност.

¹⁰¹ Fritzweiler, J., (Hrsg.), *Doping – Sanktionen, Beweise, Ansprueche*, Bern, 2000, стр. 82.

је постао бизнис и индустрија, у коме влада стални притисак за резултатом. Финансирање бављења спортом, које је постало професија спортисте, могуће је само уз врхунски спортски учинак; 3) Допинг једног јединог спортисте и резултати које он кроз то постиже, повећава притисак на друге спортисте да и они користе допинг уколико желе да победе. Колико је тај притисак, најбоље сведоче речи бившег врхунског бициклисте *Didi Thurau*: „У бициклизму сви узимају нешто... Ко вози само с водом, готов је“.

Допинг је стални пратилац савременог спорта. Услед развоја техника допинг контроле и повећања обухвата допинг контроле, употреба забрањених допинг супстанци и метода значајно је смањена на спортским такмичењима. Употреба допинг супстанци постала је, међутим, значајан пратилац и одређених облика рекреативног спорта, посебно код фитнес и боди-билдинг активности. Основни проблем код ових спортских активности лежи у прилично растегљивој разлици између допуштених препарата за обликовање, допунских средстава исхране и допинг стероида. Између честе спремности да се узимају разна допунска средства исхране да би се брзо дошло до пожељног изгледа тела и преласка на коришћење допинг супстанци, мали је корак. Уз лошу информисаност и често међусобно охрабривање, вежбачи постају лак плен рекламних проспеката разних средстава, која не ретко садрже и допинг супстанце.

Допинг ће, вероватно, и у будућности бити пратилац, барем, врхунских спортских такмичења. Да ли ће бити спорадична појава или ће битно оптерећивати спортску заједницу, зависи од многих фактора. Одговор на питања: „Где су границе спортских резултата?“ и „Могу ли се обарати рекорди без употребе допинга?“, ће, ипак, бити од суштинског значаја. Идеалистички приступ спорту по принципу «важно је учествовати а не победити», тешко да је икада био део бића спортиста. Свако зна да већу радост доноси победа него пораз, било да је реч о олимпијским играма или општинском такмичењу. Победа је за спортисту основни циљ учешћа у такмичењу. Управо због тога он и напорно тренира, не би ли своје такмичарске способности повећао. Многи спортисти себи поставе и питање: Могу ли још нешто учинити да повећам шансе за победу? Неки су спремни да одговор потраже у узимању различитих допинг супстанци и метода. Све док у спорту не буде „прокажен“ мото: „Успех по сваку цену“, односно „Боље мртав него други“;¹⁰² допинг скандали ће бити стални пратилац врхунског спорта.

Примена допинг средстава и метода у сврхе допинга у спорту не темељи се на медицинским индикацијама и, с тога, води са медицинског становишта ка неоправданом захвату у телесни интегритет човека, који са собом носи знатне ризике за здравље угроженог спортисте. Бројни смртни случајеви у прошлости и тешке спортске последице систематског допинга доказ су за његову штетност. Допинг не погађа само спортисте и спортисткиње већ и целу заједницу која

¹⁰² „Побеђивање је као дрога, не могу себе да видим као другог или трећег. Бити други у ствари значи бити међу губитницима.“ - Аиртон Сена

сноси трошкове лечења из здравственог осигурања. Поред тога, илегална трговина допинг средствима достигла је последњих година алармантне димензије, а путеви и организација трговином допинг средствима могу су упоредити са организованим црним тржиштем дуваном.¹⁰³

Саставни део борбе против допинга у спорту јесте и систем санкција које погађају како спортисте који прибегну допингу тако и друга лица која не поштују прописане забране везане за борбу против допинга.¹⁰⁴ За изрицање појединих санкција надлежан је првенствено одговарајући спортски савез, а поједине санкције су у надлежности одговарајућих државних органа, односно организација. Прва група санкција углавном је концентрисана на поништавање спортских резултата и забране учешћа на такмичењима, а друга група санкција се односи на радноправну, грађанскоправну, прекршајноправну и кривичноправну одговорност. Другој групи санкција треба додати и забрану државним органима да спортистима и другим лицима за које се утврди да су одговорни због допинга додељују средства из јавних прихода за обављање спортских активности и делатности. У прву групу санкција улази и искључење из спортске организације, пошто се допинг сматра основаним разлогом за престанак односа чланства у спортској организацији.

У Републици Србији допинг је забрањен Законом о спречавању допинга у спорту из 2014. године (ЗСД).¹⁰⁵ Стручно оспособљавање и усавршавање спортских тренера обавезно обухвата и садржаје везане за спречавање допинга у спорту (чл. 6. ст. 4. ЗСД). Осим тога, тренери не смеју учествовати у повреди антидопинг правила и дужни су да дозволе и омогуће обављање допинг контроле од стране Антидопинг агенције Републике Србије – АДАС (чл. 3, 6. и 7. ЗСД).¹⁰⁶ Уз Закон о спречавању допинга у спорту, за спровођење антидопинг мера меродавна су и правила утврђена Законом о ратификацији Европске конвенције против допинговања у спорту,¹⁰⁷ Законом о потврђивању Међународне конвенције против допинга у спорту¹⁰⁸ и Светским антидопинг кодексом.¹⁰⁹

---

¹⁰³ Из Нацрт закона о борби против допинга у спорту од 10.11.2014. године, који су припремили немачко Савезно министарство правде и заштите потрошача, Савезно министарство за унутрашње послове и Савезно министарство здравља (Etwurt eines Gesetzes zur Bekämpfung von Doping im Sport).

¹⁰⁴ Према препоруци бр. 1464 (2000) Парламентарне скупштине Савета Европе, од држава чланица се тражи да се према промету допинг супстанци односе на исти начин као према промету дроге.

¹⁰⁵ „Сл. гласник РС”, бр. 111/2014.

¹⁰⁶ Антидопинг агенција Република Србије је у периоду од 2006 до 2018. године урадила укупно 8673 допинг контроле при којима је откривено 94 повреде антидопинг правила. Аутор овог рада је у том периоду обављао дужност председника и потпредседника Управног одбора АДАС.

¹⁰⁷ „Сл. лист СФРЈ – Међународни уговори”, бр. 4/91.

¹⁰⁸ „Сл. гласник РС – Међународни уговори”, бр. 38/09.

Допинг у спорту, у смислу чл. 2. ст. 2. ЗСД, јесте постојање једне или више повреда антидопинг правила утврђених чланом 3. овог закона. Према чл. 3. ст. 1. ЗСД, повреда антидопинг правила постоји у случајевима:

1) присуства забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у телесном узорку спортисте;

2) коришћења или покушаја коришћења (примена, уношење, убризгавање или конзумирање на било који начин) забрањене супстанце или забрањеног метода (у даљем тексту: допинг средства);

3) одбијања, или неприступања без задовољавајућег оправдања, давања узорка после обавештења о допинг контроли или избегавања давања узорка на други начин;

4) три везана неиспуњавања обавеза утврђених правилима овлашћене антидопинг организације у погледу доступности спортисте из регистроване тест групе за тестирање изван такмичења, као и непружања података о боравишту и пропуштања објављених тестирања изван такмичења, у периоду прописаном од стране овлашћене антидопинг организације;

5) ометања или покушаја ометања било којег дела допинг контроле;¹¹⁰

б) недозвољеног поседовања¹¹¹ допинг средстава¹¹²;

---

¹⁰⁹ Светски антидопинг кодекс, усвојен од стране Оснивачког одбора 15. новембра 2013, са изменама усвојеним 16. новембра 2017. године. <http://www.adas.org.rs/wp-content/uploads/dokumenti/svetski-antidoping-kodeks-2015.pdf>

¹¹⁰ Према дефиницијама из Светског антидопинг кодекса, „ометање“ подразумева: непримерено поступање или поступање на непримерен начин; непримерен утицај на поступак; неодговарајуће мешање, опструкција; обмањивање или учествовање у неком претварном поступању у циљу промене резултата или спречавања редовног тока допинг контроле.

¹¹¹ Поседовање значи стварно, физичко поседовање, или изведено поседовање (које ће бити утврђено само ако лице има искључиву контролу или намерава да успостави контролу над забрањеном супстанцом или забрањеним методом или над просторијама у којима се налази забрањена супстанца или забрањена метода); под условом да ће, ако лице нема искључиву контролу над забрањеном супстанцом или забрањеном методом или над просторијама у којима се налази забрањена супстанца или забрањени метод, изведено поседовање бити утврђено једино у случају да је лице знало за постојање забрањене супстанце или метода и имало намеру да њима располаже. Куповина (укључујући електронска или друга средства) забрањене супстанце или забрањеног метода представља поседовање од стране лица које купује. (из Дефиниција Светског антидопинг кодекса).

¹¹² Према чл. 2.6.2. Светског антидопинг кодекса, поседовање забрањене супстанце или забрањеног метода од стране тренера на такмичењу или поседовање супстанце или метода који су забрањени изван такмичења од стране тренера изван такмичења, представља повреду антидопинг правила уколико је такво поседовање у вези са спортистом, такмичењем или тренингом, осим ако тренер не докаже да је поседовање у складу са одобреним изузетком уа терапеутску употребу или пружи друго прихватљиво оправдање. Прихватљивим оправдањем се неће сматрати, на пример, куповина или

7) неовлашћене продаје, транспорта, слања, испоруке или дистрибуције забрањене допинг супстанце или забрањеног допинг метода (било физички, електронски или неким другим начином) од стране спортисте, особа које помажу спортисти или посредством трећег лица, било ком лицу које је у ингеренцији неке организације у области спорта, или покушај таквог поступања;

8) давања¹¹³ или покушаја давања или прописивања или покушаја прописивања допинг средстава;

9) саучесништва, подстицања, помагања, подржавања, прикривања, стварања услова или било ког другог вида учествовања у повреди или покушају повреде антидопинг правила или у кршењу изречене мере због повреде антидопинг правила;

10) удруживања спортисте или друге особе која је у надлежности овлашћене антидопинг организације са особом која помаже спортисти којој траје изречена мера због повреде антидопинг правила или је у кривичном, прекршајном или другом поступку кажњена због дела које представља повреду антидопинг правила у смислу Закона о спречавању допинга у спорту, уколико јој казна још увек траје или је прошло мање од шест година од изрицања такве казне или са особом која је посредник или представник такве особе.¹¹⁴

Када се погледа утврђени списак повреда антидопинг правила, може се констатовати да тренери могу практично учинити повреду антидопинг правила из претходно наведених тач. 5 – 10 (чл. 3. ст. 1. тач. 5-10. ЗСД). У пракси Антидопинг агенције Републике Србије од њеног оснивања 2005. године до данас појавила су се само два случаја у којима су тренери одговарали због повреде антидопинг правила. Први случај се десио 2009. године када је тренер једног цудо клуба током спровођења допинг контроле на Сениорском првенству Србије у цудоу одржаном у Нишу 2009. године физички напао и вербално вређао овлашћеног допинг контролора који му није допустио да неовлашћено уђе у

поседовање забрањене супстанце за потребе пријатеља или рођака, већ само уколико постоје оправдани медицински разлози и када тренер поседује лекарски рецепт (видети званични коментар на чл. 2.6.2. из Светског антидопинг кодекса).

¹¹³ Према дефиницијама (Додатак 1) из Светског антидопинг кодекса, „давање“ подразумева: омогућавање, снабдевање, надгледање, стварање услова или друго учествовање у коришћењу или покушају коришћења забрањене супстанце или забрањеног метода од стране другог лица.

¹¹⁴ Према чл. 2.10. Светског антидопинг кодекса, да би ова повреда антидопинг правила постојала потребно је да је тренер претходно писмено обавештен од стране антидопинг организације која има јурисдикцију над њим, или од стране WADA-е о дисквалификационом статусу и потенцијалним последицама недозвољеног удруживања и да је разумно очекивати да тренер може да избегне то удруживање. Према званичном коментару на чл. 2.10. из Светског антидопинг кодекса, спортиста или друга лица не смеју да сарађују са тренерима којима је изречена мера забране због повреде антидопинг правила или су кривично или прекршајно осушени или професионално или дисциплински кажњени везано за допинг.

станицу за допинг контролу спортиста, чиме је учинио повреду антидопинг правила „неовлашћено ометање или покушај ометања било ког дела допинг контроле“. Тренер је од стране Цудо савеза Србије кажњен забраном обављања функција у области спорта у периоду од 2 године и новчаном казном од 10.000 динара. Други случај се десио 2010. године када је двојици боксера који су учествовали на боксерској ревији „Београдски победник“, тренер, који је на такмичењу учествовао као службено лице, пре такмичења, без њиховог знања, дао да попију лимунаду у коју је претходно убацио забрањену супстанцу ласекс, чиме је учинио повреду антидопинг правила „давање допинг средства“. Тренер је од стране Боксерског савеза Србије кажњен мером доживотне забране учешћа у спорту.

Тренеру који начини повреду антидопинг правила могу се изрећи, у складу са спортским правилима надлежних националних спортских савеза, дисциплинске мера забрана обављања послова у области спорта, као и друге мере утврђене Светским антидопинг кодексом и спортским правилима надлежних националних и међународних спортских савеза (према чл. 16. ст. 1. и 2. ЗСД). Према чл. 10. Светског антидопинг кодекса, тренеру се забрана може изрећи у следећем трајању: 1) за повреду антидопинг правила из чл. 3. ст. 1. тач. б) ЗСД - 4 (изузетно 2) године на основу прве повреде, уз могућност потенцијалног смањења или суспензије казне; 2) за повреду антидопинг правила из чл. 3. ст. 1. тач. 7) и 8) ЗСД – најмање 4 године до доживотне забране, у зависности од тежине повреде, при чему се повреда антидопинг правила која укључује малолетно лице сматра изузетно тешком повредом и водиће доживотној забрани, осим за повреде везане за специфичне супстанце; 3) за повреду антидопинг правила из чл. 3. ст. 1. тач. 9) ЗСД – минимум две године до четири године у зависности од тежине повреде; 4) за повреду антидопинг правила из чл. 3. ст. 1. тач. 10) ЗСД – две године уз могућност смањења на минимум од једне године уз зависности од степена пропуста тренера и других околности везаних за случај.

Мере неће бити изречене ако тренер које је оптужено за повреду антидопинг правила докаже да није крив, односно да код њега није било намере или непажње (чл. 16. ст. 3. ЗСД). За време трајања мере, тренер не може учествовати у било ком својству и у било ком спорту, на спортским приредбама или у активностима (изузев у овлашћеним програмима антидопинг образовања и рехабилитације) у ингеренцији овлашћених антидопинг организација, као и оних које организују или дозвољавају организације у области спорта у Републици Србији, осим ако је правилима Светског антидопинг кодекса и надлежних међународних спортских савеза другачије одређено. Ова забрана обухвата и забрану обављања било каквог посла, односно функције или чланства у органима и радним телима организација у области спорта у Републици Србији (чл. 18. ст. 1. и 2. ЗСД). Осим тога, тренер за кога се утврди да је одговоран за допинг губи за време трајања изречене мере статус који има на основу прописа којим се уређује национална категоризација спортских стручњака (чл. 19. ЗСД).

Изречене мере не искључују могућност да тренер за кога се утврди да је одговоран за допинг одговара за штету која настане за друга лица (пре свега спортисте), према општим правилима о одговорности за штету (чл. 18. ЗСД). Са становишта спортисте то значи да је у конкретном случају утврђено да је начинио прекршај антидопинг правила и да је тај прекршај резултат и радње трећег лица. То не значи да у конкретном случају мора бити утврђено да постоји повреда антидопинг правила од стране спортисте и да је утврђено да је треће лице одговорно за тај допинг (мада ће то најчешће и бити случај) већ је битно да је утврђена одговорност трећег лица. На пример, само присуство забрањене супстанце у телу спортисте представља допинг, али спортиста неће бити проглашен одговорним уколико се установи да му је тренер пред почетак такмичења тајно сипао у освежавајуће пиће забрањено средство. Чињеница, међутим, да спортисти није изречена санкција због допинга не искључује могућност да он претрпи знатне штете већ самом чињеницом да је против њега вођен поступак због повреде антидопинг правила. Посебно треба имати у виду околност да се допинговани спортиста обавезно суспендује са такмичења и његови резултати се дисквалификују, независно од тога што му у каснијем поступку неће бити изречена мера забране наступа на такмичењима јер је утврђено да није одговоран за допинг. Битно је, међутим, да постоји међусобна веза између радње спортисте и радње трећег лица, односно повреда антидопинг правила коју је учинио спортиста мора бити у узрочној вези са учешћем трећег лица у његовом допингу. То, наравно, не значи да не треба води рачуна о доприносу самог спортисте штети која је настала услед повреде антидопинг правила.

Спортска организација не може ангажовати тренера коме је изречена мера забране обављања дужности због повреде антидопинг правила за све време трајања забране, а ако је тренер већ ангажован донеће одлуку о престанку ангажмана, односно о раскиду уговора. Забрана обављања послова у области спорта због допинга представља случај правне немогућности испуњења уговорних обавеза везаних за обављање стручног тренерског рада. Обављање стручног рада у спортској организацији је, додуше, фактички могуће али је услед кршења антидопинг правила која су обавезујућа за тренера и спортску организацију, правно немогуће. Након што раскине уговор, спортска организација има право на накнаду целокупно проузроковане штете услед неиспуњења уговора. Према чл. 263. Закона о облигационим односима, дужник се ослобађа одговорности за штету ако докаже да није могао да испуни своју обавезу због околности насталих после закључења уговора које није могао спречити, отклонити или избећи. Када је у питању допинг, овакав доказ би био, начелно, могућ само у ситуацији када је тренер учествовао у повреди антидопинг правила без свог знања. Уколико између тренера и спортске организације постоји радни однос на основу закљученог уговора о раду, према одредби чл. 176. тач. 2) Закона о раду запосленом престаје радни однос независно од његове воље и воље послодавца ако му је, по одредбама закона (Закона о спречавању допинга у

спорту), односно правноснажној одлуци суда или другог органа (надлежног националног или међународног спортског савеза, односно Антидопинг агенције Републике Србије), забрањено да обавља одређене послове, а не може да му се обезбеди обављање других послова – даном достављања правноснажне одлуке.

Тренер који учини повреду антидопинг правила поред дисциплинске може у Републици Србији подлегати и кривичној одговорности. Законом о спречавању допинга у спорту у чл. 38. утврђено је кривично дело „омогућавање употребе допинг средстава“, а чл. 39. прописано је кривично дело „неовлашћена производња и стављање у промет допинг средстава“.

У чл. 38. ст. 1. ЗСД регулисан је основни облик кривичног дела „омогућавање употребе допинг средстава“, а у ст. 2. његов квалификовани облик.

Основни облик овог кривичног дела је дефинисан на следећи начин: *"Ко спортисти у циљу допинга у спорту да или пропише или изда или на спортисти примени допинг средство, или наведе, помогне, или на други начин омогући спортисти да употреби допинг средство, казниће се затвором од шест месеци до пет година."*

Радња извршења се најчешће састоји у навођењу спортисте на употребу допинг средства (у питању је радња подстрекивања). Код осталих облика радње извршења то су радње помагања: давање другом спортисти допинг средства; прописивање другом спортисти допинг средства (ову радњу врши лекар када спортисти пропише одређено допинг средство, односно када му изда рецепт за одређено медицинско средство које у себи садржи или по себи представља допинг средства); издавање спортисти допинг средства (ову радњу врши апотекар када спортисти изда средство које у себи садржи или по себи представља допинг средства); примена на спортисти допинг средства (радња извршења се састоји у активном учешћу у уношењу допинг средства у организам спортисте); помагање, односно омогућавање спортисти на други начин да употреби допинг средство.¹¹⁵

Навођење је стварање или учвршћивање воље код другог спортисте да употреби допинг средство и може се учинити наговарањем, представљањем позитивних ефеката употребе допинг средства на спортски резултат, стимулисањем већ изражене жеље да се употребом допинг средства побољшају спортски резултати и сл. Може се односити на једног или више индивидуално одређених спортиста, а за постојање дела није неопходно да су навођени спортисти и почели са употребом допинг средства.

Давање је стављање на располагање другом спортисти допинг средства, њихова предаја да их употреби. При томе није од значаја да ли се то чини бесплатно, на зајам или уз накнаду, али се не може радити о продаји пошто би се

---

¹¹⁵ Један од најчувенијих светских случајева кривичноправне борбе против допинга је случај бившег селектора крос кантри тима Аустријске скијашке асоцијације Валтера Мајера, који је ухапшен 2009. године због сумњи да је наводио спортисте да користе допинг супстанце и да је наводио малолетнике да користе допинг супстанце.

у том случају радило о кривичном делу из чл. 39. Закона о спречавању допинга у спорту. И код овог облика није неопходно да је спортиста, коме се допинг средство даје, почео са његовим коришћењем.

Помагање или на други начин омогућавање употребе допинг средства се најчешће састоји у стављању спортисти на располагање просторија¹¹⁶ ради употребе допинг средства, давање прибора или опреме помоћу које се допинг средство може употребити, одвођење на место или код лица где се допинг средство може употребити и сл. И у овом случају не мора доћи до употребе допинг средства, али учинилац мора бити свестан да својим радњама спортисти омогућава да употреби допинг средство.

Извршилац кривичног дела може бити свако лице. Најчешће ће то бити особе које помажу спортисти у обављању спортских активности, а тренери управо имају у том погледу главну улогу.

У чл. 38. ст. 2. ЗСД прописано је кривично дело квалификовано тежом последицом: *"Ако је дело из става 1. овог члана учињено према малолетнику или према више лица, или је изазвало нарочито тешке последице, учинилац ће се казнити затвором од две до десет година.."* Када ће се сматрати да је кривичног дело извршено према више лица, о томе не постоји јединствено становиште у кривичноправној теорији и пракси. Према једном мишљењу, довољно је да је дело учињено према најмање два лица,¹¹⁷ док према другом мишљењу дело постоји када је њиме обухваћено пет или више лица.¹¹⁸ При том, није од значаја да ли је овом броју лица одједном омогућена употреба допинг средстава или је то sukcesивно учињено са више радњи према појединим лицима.

У чл. 39. ЗСД је предвиђен један основни облик кривичног дела „неовлашћена производња и стављање у промет допинг средстава (ст. 1) и један специфични облик (ст. 2).

Основни облик овог кривичног дела је одређен на следећи начин: *"Ко неовлашћено у циљу допинга у спорту производи, прерађује, продаје или нуди на продају, или ради продаје купује, држи, или преноси, или посредује"*¹¹⁹ у продаји

---

¹¹⁶ Само у случају када се просторија и опрема стави на располагање спортисти искључиво у сврхе употребе допинг средства, уз постојање умишљаја у погледу те околности, могло би постојати ово кривично дело.

¹¹⁷ Видети нпр. Стојановић, З., *Коментар кривичног законика*, Београд, 2006, стр. 578. То би одговарало и правном схватању Кривичног одељења Врховног суда Србије утврђеном на седници од 31. 5. 1993. године.

¹¹⁸ Видети нпр. Лазаревић, Љ., *Коментар Кривичног законика Републике Србије*, Београд, 2006, стр. 656.

¹¹⁹ Радња обухвата различите делатности усмерене на реализацију продаје или куповине, као што је, на пример, довођење у вези продавца и купца, преношење порука између њих, чување средстава док се не постигне споразум и сл. За постојање кривичног дела није од значаја да ли је посредовање било успешно или не, односно да ли је куповина или продаја обављена. За посредовање у продаји допинг средстава битно

или куповини допинг средстава, или на други начин¹²⁰ неовлашћено ставља у промет допинг средства, казниће се затвором од три до дванаест година." Посебни облик овог кривичног дела је неовлашћено прављење, набављање, поседовање или давање на употребу опреме, материјала или супстанци за које се зна да су намењене за производњу или припремање допинг средстава (чл. 39. ст. 2. ЗСД): *"Ко неовлашћено у циљу допинга у спорту прави, набавља, поседује или даје на употребу опрему, материјал или супстанције за које зна да су намењене за производњу или припремање допинг средстава, казниће се затвором од шест месеци до пет година."*

Тренеру који учини кривично дело из чл. 38. или 39. Закона о спречавању допинга у спорту уз изречену казну суд може изрећи и меру безбедности забране вршења позива, делатности и дужности из чл. 85. Кривичног законика,¹²¹ ако се оправдано може сматрати да би његово даље вршење такве делатности било опасно. Трајање изречене мере безбедности не може бити краће од једне нити дуже од десет година, рачунајући од правноснажности одлуке, с тим да се време проведено у затвору не урачунава у време трајања ове мере. Тренер који би прекршио изречену меру безбедности чинио би кривично дело из чл. 340а Кривичног законика: „Ко прекрши забрану утврђену изреченом мером безбедности, казниће се новчаном казном или затвором до шест месеци“.

12. Категорисање спортских тренера

Обављање стручног рада у спорту повезано је и са категорисањем спортских стручњака.¹²² Законом о спорту је прописано да министар

је да је окривљени довео у везу купца и продавца допинг средства који се нису познавали, а самом чину примопредаје допинг средства он не мора да буде присутан.

¹²⁰ Радњу извршења чини и сваки други начин стављања у промет (поклањање, позајмљивање, размена за неко друго допинг средство или другу робу, увоз, извоз, транзит, држање). Стављање на други начин допинг средства у промет обухвата све начине којим се допинг средство чини доступним другом лицу, а који нису изричито наведени у законском опису. Омогућавање стављања у промет допинг средства може се остварити њиховом куповином, држањем или преношењем у циљу продаје. Ако се допинг средство купује или држи ради личне употребе, то не представља ово кривично дело.

¹²¹ „Сл. гласник РС“, бр. 85/05, 88/05 – испр., 107/05 – испр., 72/09, 121/12, 104/13, 108/14 и 94/16.

¹²² У Русији тренер може на основу постигнутих спортских резултата добити статус (спортско звање) „Заслужни тренер Русије“. То је уређено у: Приказ об учреждени почетних спортивних занйб от 25 сентября 2006 г. N 634, Зарегистрировано в Минюсте РФ 15 января 2007 г. N 8741. Звање заслужни тренер Русије може добити спортски под условима да је има најмање трогодишњи рад са спортистисом или екипом у различитим етапама припрема спортиста, а са националном спортском репрезентацијом Русије не мање од четири године, за постигнуте спортске резултате:

надлежан за спорт доноси националну категоризацију спортских стручњака, којом се утврђују критеријуми и мерила за рангирање спортских стручњака на основу квалитета рада, остварених резултата, степена стручности и националне категоризације спортова и уређује начин додељивања одговарајућег ранга – спортског статуса.¹²³ Национална категоризација спортских стручњака утврђује се за две године, а на основу ње једанпут годишње, најкасније до краја јануара текуће године за претходну годину, рангирање спортских стручњака врши: Олимпијски комитет Србије - за олимпијске спортове, Параолимпијски комитет за параолимпијске спортове и Спортски савез Србије – за неолимпијске спортове. На извршено рангирање може се уложити жалба Министарству омладине и спорта у року од 15 дана од дана достављања решења о извршеном рангирању. Против коначног решења Министарства омладине и спорта којим је одлучено о жалби на извршено рангирање, може се водити управни спор.¹²⁴

Министар омладине и спорта је категорисање спортских стручњака ближе уредио Правилником о националној категоризацији спортских стручњака,¹²⁵ и мада је важење овог правилника истекло он се и даље примењује на основу чл. 183. ст. 2. Закона о спорту. Када се погледа садржина тог правилника лако је уочити да је ту реч искључиво о категорисању тренера, при чему се рангирање тренера врши на следећим принципима:

- Одговарајући ранг – спортски статус може бити додељен спортском стручњаку који има најмање спортско звање спортски оперативни тренер;
- Спортски стручњак се рангира као врхунски спортски тренер, а у оквиру тог ранга може да стекне одговарајући спортски статус, и то: 1) врхунски спортски тренер - заслужни тренер; 2) врхунски спортски тренер - међународни ранг; 3) врхунски спортски тренер - национални ранг.
- Одговарајући спортски статус додељује се тренерима који воде националне спортске репрезентације и клубским спортским тренерима, с тим да клубски спортски тренер може остварити одговарајући спортски

освојено 1-3 места на Олимпијским и Параолимпијским играма и Олимпијади глувих; постизање светског рекорда или два европска рекорда у дисциплинама са програма Олимпијских игара, Параолимпијских игара и Олимпијаде глувих; освојено 1. место на светским првенствима у дисциплинама са програма Олимпијских игара, Параолимпијских игара и Олимпијаде глувих; освојено 1. место на светском првенству, Светском купу, европском првенству, Купу Европе у дисциплинама које нису на програму Олимпијских игара, Параолимпијских игара и Олимпијаде глувих ако је, у складу са утврђеном таблицом, освојено сто педесет или више бодова.

¹²³ Чл. 139. ст. 4. и 9. ЗС. Комисију за припрему националне категоризације спортских стручњака чине представници Олимпијског комитета Србије, Спортског савеза Србије, Републичког завода за спорт и медицину спорта и Министарства омладине и спорта.

¹²⁴ Чл. 140. ЗС

¹²⁵ „Сл. гласник РС“, бр. 25/2013

статус под условом да у националној спортској репрезентацији наступи најмање 20% спортиста из клуба који тренира.

- Критеријуми и мерила за рангирање тренера у индивидуалним спортовима су: 1) врхунски спортски тренер - заслужни тренер, ако је у протекле две године радио са једним спортистом који је стекао спортски статус врхунски спортиста – заслужни спортиста; 2) врхунски спортски тренер - међународни ранг, ако је у протекле две године радио са двоје спортиста који су стекли спортски статус најмање врхунски спортиста – међународни ранг, или , ако је у протекле две године радио са једним спортистом који је стекао спортски статус врхунски спортиста – међународни ранг или са пет спортиста који су стекли спортски статус најмање врхунски спортиста – национални ранг; 3) врхунски спортски тренер - национални ранг - ако је у протекле две године радио са пет спортиста који су стекли спортски статус најмање врхунски спортиста - национални ранг, или, ако ради, или је радио у протекле две године са двоје спортиста који су стекли спортски статус врхунски спортиста - национални ранг или са пет спортиста који су стекли спортски статус најмање перспективни спортиста.

- Критеријуми и мерила за рангирање спортских стручњака у екипним спортовима су: 1) врхунски спортски тренер - заслужни тренер, ако је у протекле две године радио са екипом чији су чланови стекли спортски статус врхунски спортиста - заслужни спортиста; 2) врхунски спортски тренер - међународни ранг, ако је радио у протекле две године са једном екипом чији су спортисти стекли спортски статус врхунски спортиста - међународни ранг; 3) врхунски спортски тренер - национални ранг, ако је у протекле две године радио са једном екипом чији су спортисти стекли спортски статус најмање врхунски спортиста - национални ранг.

Категорисање спортских стручњака није само питање „престижа“ већ има и одређене практичне последице. Према чл. 12. тач. 3) Правилника о номенклатури спортских звања и занимања, лице које има завршено средње образовање и стечен ранг врхунски тренер, са спортским статусом заслужног тренера, аутоматски стиче и звање „спортски оперативни тренер“. Осим тога, према чл. 7. ст. 3. Правилника о дозволи за рад спортских стручњака, спортски стручњак који у току важења дозволе за рад стекне или задржи статус врхунски спортски тренер - заслужни тренер или врхунски спортски тренер - тренер међународног ранга не мора приликом обнављања дозволе за рад да доказује да је обавио прописано стручно усавршавање. Наравно, не треба заборавити и утицај спортског категорисања на правни положај спортског тренера према спортским правилима надлежног националног спортског савеза.

13. Надзор над стручним радом тренера

Према Закону о спорту, над стручним радом у области спорта врши се стручни надзор.¹²⁶ Тај надзор врши Републички завод за спорт и медицину спорта Републике Србије, а на територији аутономне покрајине – Покрајински завод за спорт и медицину спорта као поверени посао, преко стручних спортских надзорника.¹²⁷ Министар омладине и спорта ближе уређује начин и поступак обављања стручног надзора, мере за отклањање уочених недостатака, услове за именовање стручног спортског надзорника, образац и начин издавања легитимације стручног спортског надзорника и друга питања од значаја за спровођење стручног надзора у области спорта.¹²⁸ Тренутно је на снази Правилник о надзору над стручним радом у области спорта из 2011. године, у складу са чл. 183. ст. 2. Закона о спорту.

Правна и физичка лица у области спорта дужна су да омогуће обављање стручног надзора. Лицу које онемогући обављање стручног надзора спортски инспектор може привремено забранити обављање спортске активности, односно делатности, све док не омогући обављање стручног надзора.

За вршење надзора над стручним радом тренера одређује се стручни спортски надзорник са листе стручних спортских надзорника који има најмање исто спортско звање као и тренер над чијим се стручним радом врши надзор и у зависности од планиране врсте и предмета надзора. У оквиру стручног надзора стручни спортски надзорник остварује увид и оцењује да ли су мере, методе, средства, активности и поступци који се примењују у обављању стручног рада од стране надзираног лица у складу са савременим достигнућима спортских и других одговарајућих наука и важећим, односно утврђеним стручно спортским доктринама и упутствима, утврђеним плановима стручног рада, прописаним условима и прописаним начином за обављање стручног рада у спорту и савременим стручним стандардима утврђеним спортским правилима надлежног националног и међународног спортског савеза. О вршењу стручног надзора води се записник који потписују тренер над чијим се радом врши надзор и лице овлашћено за заступање или лице задужено за унутрашњи надзор над стручним радом у организацији у области спорта у којој је ангажован тренер. На основу записника о извршеном стручном надзору, стручни спортски надзорник саставља извештај који доставља организацији у

---

¹²⁶ Видети чл. 32. ЗС.

¹²⁷ Послове стручног спортског надзорника може обављати лице које има одговарајуће спортско звање, најмање пет година обављања одговарајућег стручног рада у спорту и значајне резултате у стручном раду у спорту. Листу стручних спортских надзорника утврђује Републички завод, односно Покрајински завод, према врсти стручног рада, спортским звањима и занимањима и према спортским гранама и областима утврђеним у складу са овим законом.

¹²⁸ Чл. 32. ст. 11. ЗС.

области спорта у којој је вршен стручни надзор, тренеру над чијим радом је вршен надзор и спортском инспектору.¹²⁹ На извештај о извршеном стручном надзору, са предложеним мерама, може се поднети жалба Министру омладине и спорт, у року од седам дана од дана достављања налаза.

Ради отклањања уочених недостатака у стручном раду, стручни спортски надзорник може тренеру и организацији у области спорта предложити предузимање одређених мера за унапређење стручног рада и отклањање уочених недостатака, као и поднети захтев надлежном спортском инспектору за предузимање инспекцијског надзора и изрицање мера у складу са Законом о спорту. Спортски инспектор може привремено забранити тренеру обављање стручног рада, ако на основу извештаја стручног спортског надзорника о извршеном стручном надзору утврди да су недостаци у раду такве природе да могу изазвати последице по безбедност и здравље спортиста као и других учесника у спорту или се њима тешко нарушавају обавезе утврђене Законом о спорту за обављање стручног рада у спорту, а да нису у остављеном року отклоњени.

*Nenad Đurđević, Ph.D., Full-time Professor
Faculty of Law, University of Kragujevac*

CONDITIONS FOR PROVIDING COACHING SERVICES ACCORDING TO THE LAW ON SPORT OF THE REPUBLIC OF SERBIA

Summary

In the professional staff hierarchy performing expert activities in sport, sports coaches are on the number one place forming basic professional staff. Sports coaches play central role in contemporary sports concerning development of every sports branch and their skills are of special importance for all participants in the system of sport. According to the Law on Sport of the Republic of Serbia (2016) sports organisations must have sports coaches engaged in their activities and a coach should provide services to the other participants in the system of sport doing expert coaching work if certain conditions are met under professional and inspection supervision. In his paper, the author deals with legislative solutions on the condition

---

¹²⁹ Садржај извештаја је прописан чл. 7. Правилника о надзору над стручним радом у области спорта.

referring to: obligation of the organisation in the area of sport to engage a coach, sports coaching position, working license, professional education, health ability, mandatory insurance, categorisation, prohibition of discrimination and taking part in doping.

Key words: *sport, sports coach, sports organisation, services, license, doping.*